

Stavovi, percepcija i iskustva hrvatske mladeži s nasiljem u mladenačkim vezama

---

Kočiš, Martina

Master's thesis / Diplomski rad

2020

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Croatian Studies / Sveučilište u Zagrebu, Fakultet hrvatskih studija**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:111:761799>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom](#).

Download date / Datum preuzimanja: **2025-02-04**

Repository / Repozitorij:

[Repository of University of Zagreb, Centre for Croatian Studies](#)

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
FAKULTET HRVATSKIH STUDIJA

MARTINA KOČIŠ

**Stavovi, percepcija i iskustva hrvatske
mladeži s nasiljem u mladenačkim
vezama**

DIPLOMSKI RAD

Zagreb, 2020.

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
FAKULTET HRVATSKIH STUDIJA
ODSJEK ZA SOCIOLOGIJU

MARTINA KOČIŠ

**Stavovi, percepcija i iskustva hrvatske
mladeži s nasiljem u mladenačkim
vezama**

DIPLOMSKI RAD

Mentorica: izv. prof. dr. sc. Irena Cajner Mraović

Zagreb, 2020.

Stavovi, percepcija i iskustva hrvatske mladeži s nasiljem u mladenačkim vezama

Sažetak

Nasilje u mladenačkim vezama veliki je društveni i javnozdravstveni problem, kojem se dosad nije posvećivalo dovoljno pažnje, kako u javnosti, tako i među stručnjacima i znanstvenicima. Međutim, u zadnje vrijeme raste svijest među hrvatskom javnosti o tom problemu i sve se više upozorava na važnost rane detekcije problema i prevencije, kako bi se u najranijoj fazi spriječilo takvo nasilno ponašanje. U proteklih par godina bilo je i nekoliko primjera nasilnih mladenačkih veza sa smrtnih ishodom, što je svakako dodatno probudilo svijest javnosti i potaklo da se o tome problemu sve više govori. Važno je pravovremeno reagirati na nasilje jer se time povećavaju izgledi za pomoć žrtvi, ali i rehabilitaciji nasilnika. Cilj ovog rada jest istražiti kakvi su zapravo stavovi i percepcija mladeži u Hrvatskoj o nasilju u mladenačkim vezama, ali i njihova osobna iskustva. U istraživanju je korištena kvantitativna metoda ankete, a instrument prikupljanja podataka bio je *online* upitnik objavljen u različitim *facebook* grupama. Uzorak na kojem je provedeno istraživanje jest prigodni uzorak u kojem je sudjelovalo 455 mladih građana iz Republike Hrvatske u dobi od 16 do 30 godina. Rezultati istraživanja obrađeni su detaljnom deskriptivnom analizom. Dobiveni podaci pokazali su da je otprilike petina uzorka doživjela neki oblik nasilja u vezi. Najčešće su doživjeli neki oblik psihičkog, odnosno emocionalnog nasilja, dok su fizičko i seksualno nasilje prisutni u manjoj mjeri. Također se pokazalo da su mladi u Republici Hrvatskoj svjesni postojanja problema nasilja u vezi i da prepoznaju nasilne obrasce ponašanja. Rezultati ovog istraživanja mogu potencirati povećanje svijesti o postojanju problema nasilja u mladenačkim vezama i ujedno potaknuti na daljnja istraživanja i analize te kreiranje novih mjera prevencije i zaštite.

Ključne riječi: mladenačke veze, nasilje, iskustva, stavovi, percepcije

Attitudes, perceptions and experiences of youth in Croatia with violence in relationships

Summary

Violence in youth relationships is a major social and public health problem, to which not enough attention has been paid so far, both in public and among experts and scientists. However, there has been a growing awareness among the Croatian public about this problem recently, and the importance of early detection of the problem and prevention is increasingly being warned, in order to prevent further such behavior at the earliest stage. In the past few years, there have been several examples of violence in youth relationships with fatalities, which has certainly further raised public awareness and encouraged more and more speaking about the problem. It is important to react to violence in time, in order to increase the chances of helping the victim, but also to rehabilitate the perpetrator. The aim of this paper is to investigate the attitudes and perceptions of youth in Croatia about violence in youth relationships, but also their personal experiences. The research was conducted using a quantitative survey method and the data collection instrument was an online questionnaire published in various facebook groups. The sample on which the research was conducted is a sample of 455 young citizens in Croatia aged 16 to 30 years. The results of the research were processed by a detailed descriptive analysis. The data show that approximately one-fifth of the sample experienced some form of relationship violence. They most often experienced some form of psychological or emotional violence, while physical and sexual violence were present to a lesser extent. Obtained data also show that young people in the Republic of Croatia are aware of the problem of relationship violence and recognize violent patterns of behavior. The results of this research can emphasize the increase in awareness of the problem of violence in youth relationships and also encourage further research and analysis and the creation of new prevention and protection measures.

Key words: youth relationships, violence, experiences, attitudes, perceptions

Sadržaj

Contents

1. Uvod	2
2. Adolescencija kao razvojno razdoblje	3
3. Definicija nasilja u vezi i pojavni oblici	4
4. Etiologija i teorijski pristupi nasilju u vezama mladih	5
4.1. Teorija socijalnog učenja	6
4.2. Teorija socijalnih veza i socijalne kontrole	8
4.3. Pozadinsko - situacijski model	10
4.4. Teorija privrženosti	10
5. Učestalost nasilja u mladenačkim vezama	11
6. Opći i specifični ciljevi	13
7. Materijal i metode rada	14
7.1. Uzorak sudionika istraživanja	14
7.2. Uzorak varijabli	20
7.3. Metoda prikupljanja podataka	24
7.4. Metoda obrade podataka	24
8. Rezultati istraživanja	25
8.1. Stavovi i percepcije	25
8.2. Iskustva počinjenog i doživljenog nasilja u vezi	30
8.3. Iskustva subuzorka	35
9. Ograničenja istraživanja	41
10. Rasprava	42
11. Zaključak	47
12. Literatura	49
13. Prilog	54
13.1. Anketni upitnik	54

1. Uvod

Nasilje u mladenačkim vezama predmet je znanstvenog interesa različitih znanstvenih disciplina iz područja društvenih znanosti: psihologije, pedagogije, socijalnog rada, prava, kriminologije, sociologije itd. Cilj potonje jest razumjeti i objasniti etiološke čimbenike i posljedice nasilja u mladenačkim vezama, s obzirom na to da je svaki oblik nasilja devijantno ponašanje koje predstavlja problem, kako za pojedince, tako i za zajednicu i društvo u cijelosti.

Nasilje u mladenačkim vezama tema je o kojoj se sve češće promišlja i govori, kako u akademskim i znanstvenim krugovima, tako i u medijima i javnosti. U pitanju je nesumnjivo ozbiljan društveni problem, no fokus je dosad najčešće bio na partnerskim vezama odraslih osoba i/ili bračnim parovima i stoga je malo istraživanja u Hrvatskoj dosad provedeno na tu temu. Međutim, u posljednjih dvadesetak godina sve češće se naglašava problem partnerskog nasilja u intimnim vezama mladih osoba (Ajduković, Löw i Sušac, 2011: 528), a rezultati dosad provedenih istraživanja ukazivali su na porast trenda nasilja u mladenačkim vezama (Hodžić, 2007; Ajduković i sur., 2011; Vučetić, 2016).

U ovome radu analizirat će se rizični čimbenici koji utječu na negativne obrasce ponašanja, s ciljem identificiranja zaštitnih čimbenika koji mogu pomoći u prevenciji nasilja i rehabilitaciji onih mladih koji su počinili nasilje. Nadalje, pružit će se pregled socioloških teorija koje objašnjavaju porijeklo ovog fenomena, kao i pregled dosadašnjih domaćih i inozemnih istraživanja na temu nasilja u mladenačkim vezama, kako bi se izložili i komparirali rezultati dosadašnjih studija na tu temu. Konačno, detaljno će se izložiti dobiveni rezultati provedenog kvantitativnog istraživanja o stavovima, percepciji i iskustvima s nasiljem u mladenačkim vezama na prigodnom uzorku mladih osoba od 18 do 30 godina u Republici Hrvatskoj.

2. Adolescencija kao razvojno razdoblje

Prve romantične veze u ljudskim životima u pravilu se javljaju za perioda adolescencije, koja se definira kao tranzicija između djetinjstva i odrasle dobi. Ne postoji univerzalna definicija dobne granice adolescencije, ali ista se najčešće kreće između 11. ili 13. godine života, odnosno uoči ulazanja osobe u razvojno razdoblje puberteta, a traje do ranih dvadesetih godina (Kuzman, 2009: 155).

To je iznimno turbulentno razdoblje u životu, popraćeno ne samo naglim i značajnim tjelesnim rastom i razvojem, već i psihičkim i emocionalnim promjenama i sazrijevanjem. Razvojem reproduktivnih organa, razvija se i svijest o spolnosti i seksualnosti te stoga mladi ljudi postaju sposobni otkrivati i razvijati intimne veze s osobom koja ih privlači fizički i emocionalno. Navedeno u konačnici kulminira željom i potrebom za tjelesnom prisnošću (Đuranović, 2013: 33 – 34). Međutim, u današnjem društvu mladi sve ranije stupaju u intimne veze, a time i u spolne odnose i zato bi se adekvatna edukacija o svemu poviše navedenom trebala osigurati i provesti u nešto ranijoj dobi nego što je to do sada bila praksa. U suprotnome, adolescenti će tražiti informacije od svojih vršnjaka i/ili putem medija, što se najčešće pokazalo kao loša alternativa zbog manjka informacija i/ili krivih informacija (Đuranović, 2013: 33). Nužno je pravovremeno educirati adolescente kako bi se znali nositi s nadolazećim promjenama i ispravno reagirati u novim životnim situacijama i izazovima. Ukoliko roditelji i obrazovno - odgojne institucije ovdje zakažu, postoji mogućnost da će mladi usvojiti pogrešne obrasce ponašanja kojima će se voditi u životu, a koje će kasnije biti teško promijeniti.

Mladi u razdoblju adolescencije otkrivaju osjećaj zaljubljenosti i doživljavaju intenzivne emocije te uspostavljaju potpuno nov oblik bliskog odnosa s drugom osobom. U njihove živote ulaze novi pojedinci, pritom zauzimajući posebna mjesta. Adolescenti počinju sve manje vremena provoditi s roditeljima i obitelji, a sve više s novim osobama s kojima osjećaju snažnu emocionalnu povezanost i koje postaju „centar“ njihova svijeta. Međutim, upravo je to novo, romantično i emocionalno razdoblje plodno tlo za nastajanje sukoba i problema zato što mladi nemaju dovoljno iskustva niti informacija kako se trebaju odnositi prema partneru, kako trebaju rješavati konflikte i sl. (Ajduković i sur., 2011: 531). S obzirom na to da su adolescenti suočeni s brojnim i naglim promjenama u kratkom periodu, moraju razviti nove socijalne vještine ponašanja i komunikacije kako bi se znali nositi sa svim lijepim, ali i manje lijepim događajima koji će uslijediti u budućnosti.

3. Definicija nasilja u vezi i pojavni oblici

Značajna poteškoća u provođenju, repliciranju i razumijevanju istraživanja povezanih s nasiljem u vezama mladih zasigurno je nepostojanje konsenzusa o definiciji nasilja u vezama mladih (Ismail, Berman, & Ward-Griffin, 2007 prema Shorey, Cornelius i Bell, 2008: 186).

Prema definiciji Svjetske zdravstvene organizacije, nasilje je namjerno korištenje fizičke sile ili moći, prijetnjom ili djelovanjem, prema samome sebi, prema drugoj osobi, prema grupi ljudi ili čitavoj zajednici, što rezultira, ili postoji velika vjerojatnost da će rezultirati, ozljedom, smrću, psihološkim posljedicama, nerazvijenošću ili deprivacijom (WHO, 2020). Strani autori u svojim radovima često koriste koncept *teen dating violence* kada govore o intimnom partnerskom nasilju u vezama adolescenata (Reed, Silverman, Raj, Decker i Miller, 2011; Jouriles, McDonald, Mueller i Grych, 2012; Giordano, Soto, Manning i Longmore, 2010; Betz, 2007; Nicoletti, 2000; Temple, Shorey, Fite, Stuart i Le, 2012; Exner – Cortens, 2014).

Postoje različita određenja, odnosno interpretacije definicija partnerskog nasilja u vezama mladih, ali sve imaju zajednički nazivnik, koji uključuje sadašnje ili bivše partnere (Vagi, Latzman, Tharp, Hall i Breiding, 2013: 634), a podrazumijeva „prijetnju ili stvarnu upotrebu tjelesnog, seksualnog ili verbalnog zlostavljanja od strane jednog člana nevjenčanog para prema drugome, a u kontekstu ljubavne veze (Bell i sur., 2008, prema Ajduković i Ručević, 2009: 218)“. Intimni partneri ne moraju živjeti zajedno i mogu biti istog ili različitog spola (Saltzman, Fanslow, McMahon i Shelley, 2015: 11). Iz potonje definicije mogu se jasno iščitati tri pojavna oblika nasilja u vezi: fizičko, seksualno i emocionalno (psihičko).

Fizičko nasilje uključuje radnje koje uzrokuju fizičku bol ili ozljedu, odnosno podrazumijeva namjernu upotrebu fizičke sile koja može izazvati invalidnost, ozljede, invalidnost, štete ili čak smrt. Fizičko nasilje uključuje, ali nije ograničeno na: grebanje, guranje, bacanje, hvatanje, ugrizanje, gušenje, povlačenje za kosu, šamaranje, udaranje, paljenje, upotreba oružja (pištolj, nož ili neki drugi predmet). Fizičko nasilje također uključuje prisiljavanje drugih pojedinaca na počinjenje bilo kojeg od gore navedenih djela (Breiding, Basile, Smith, Black i Mahendra, 2015: 11).

Prema definiciji Svjetske zdravstvene organizacije (eng. *World Health Organisation*, WHO) emocionalno (psihičko) nasilje podrazumijeva uvrede, omalovažavanja, ponižavanja, zastrašivanja i prijetnje, a seksualno nasilje definira se kao prisiljavanje na seksualni odnos i druge oblike seksualnih prisila (WHO, 2012).

Seksualno nasilje podrazumijeva prisiljavanje partnera na bilo kakve seksualne radnje, a koje su protiv partnerove volje. Prema tome, svaki seksualni čin na koji partner nije pristao, ili mu je bolan, neugodan i ponižavajuć, smatra se seksualnim zlostavljanjem. Česti su slučajevi kada zlostavljač za svoje nasilno ponašanje okrivi partnera, odnosno žrtvu, ili se opravdava da je to učinio pod utjecajem neke opojne supstance – alkohola, droge i dr. (Smith i Donnelly, 2000: 57 – 58).

Svjetska zdravstvena organizacija (2012) izdvaja još jednu kategoriju kao poseban oblik nasilja među intimnim partnerima – kontroliranje partnera. Neki autori i institucije takav oblik nasilja kategoriziraju kao oblik fizičkog nasilja, dok SZO u svojoj kategorizaciji to izdvaja kao zasebnu kategoriju, koja uključuje sljedeće: izoliranje osobe od obitelji i prijatelja, nadgledanje partnerova kretanja, ograničavanje pristupa financijskim izvorima, zabrana zapošljavanja, obrazovanja ili medicinske njege (WHO, 2012).

Također, američki Centar za kontrolu bolesti i prevenciju (eng. *Centers for Disease Control and Prevention*) izdvaja uhođenje kao posebnu kategoriju, koju objašnjava kao ponašanje koje je opetovano i nametnuto i time stvara osjećaj straha ili brige za vlastitu sigurnost ili sigurnost druge, najčešće bliske osobe, npr. člana obitelji ili bliskog prijatelja. Uhođenje uključuje sljedeće radnje: uznemiravanje osobe neželjenim i ponavljanim telefonskim pozivima, glasovnim i tekstualnim porukama, odnosno bilo kojim nametnutim i prisilnim načinom stupanja u kontakt protiv žrtvine volje, promatranje ili praćenje, prisluškivanje, provaljivanje u žrtvin prostor u kojem stanuje, ostavljanje predmeta s namjerom da ih žrtva nađe i sl. (Breiding i sur., 2015).

Sumirajući navedeno, mogu se izdvojiti tri glavne kategorije nasilja u mladenačkim vezama – psihičko, fizičko i seksualno – koje sačinjava niz specifičnih ponašanja i radnji. Međutim, s obzirom na to da se sve postepeno razvija, isto nažalost vrijedi i za oblike nasilja ili barem na percepciju onih ponašanja koja se definiraju kao nasilna. Sukladno tome, i definicije pojavnih oblika nasilja s vremenom postaju opsežnije i zahvaćaju sve veći broj različitih ponašanja koja se percipiraju kao nasilna.

4. Etiologija i teorijski pristupi nasilju u vezama mladih

Prema izvještaju Svjetske zdravstvene organizacije (2012), intimno partnersko nasilje pojavljuje se svugdje, bez obzira na socioekonomski, religijski i kulturalni kontekst. U takvim

nasilnim odnosima, najčešće se žene nađu u ulozi žrtve, iako i one mogu biti nasilne prema muškarcima, ali najčešće u samoobrani. Najčešći počinitelji nasilja nad ženama su muškarci koji su njihovi trenutni ili bivši partneri. Suprotno tome, kod muškaraca je veća vjerojatnost da će doživjeti nasilna djela od stranaca ili poznanika nego od bliskih osoba (WHO, 2012). Kako bi se kreirale učinkovite mjere prevencije, prethodno je potrebno istražiti rizične faktore koji utječu na pojavnost nasilja u mladenačkim vezama (Uttech, 2012: 4).

Kada se govori o genezi samog fenomena nasilja u vezama mladih, prvo treba uzeti u obzir obiteljski kontekst i društvo vršnjaka. Brojna istraživanja pokazala su kako obitelj i vršnjaci imaju najveći utjecaj na ponašanje i razmišljanje mladih osoba. Ako su djeca izložena nasilju u obitelji, puno su veće šanse da će se i sama ponašati nasilno prema svojim vršnjacima, što dokazuju brojne longitudinalne studije. Osim toga, mogu razviti osjećaj depresije i anksioznosti i početi konzumirati droge i alkohol. Posljedično, mladi koji konzumiraju opijate često se ponašaju nasilno i agresivno (Bernet & Stein, 1999; Moylan, Herrenkohl, Sousa, & Tajima, 2010; Simon i sur., 2009 prema Espelage, Hong i Valido, 2018: 88).

4.1. Teorija socijalnog učenja

Sociološke teorije i teoretičari koji proučavaju fenomen intimnog partnerskog nasilja nastoje objasniti nasilno ponašanje između partnera kao rezultat funkcije društvenih struktura, a ne pojedinačne patologije (Lawson, 2012: 572). Bandurina teorija socijalnog učenja temelji se na ideji da se ponašanja uče obzervacijom i imitacijom ponašanja drugih ljudi. Prema tom stajalištu, ljudska ponašanja češće su naučena, a ne urođena, odnosno genetski predodređena (Miller & Doddard, 1941, prema Anderson i Kras, 2007: 102). Ako izuzmemo osnovne urođene reakcije, ljudi ne znaju kako se ponašati dok to ne nauče u svojoj socijalnoj okolini, bilo vlastitim iskustvom ili opažanjem drugih (Bandura, 1977: 16). Glavna pretpostavka od koje Bandura polazi jest ta da interakcija roditelja ima najveći utjecaj na ponašanje djeteta, odnosno dijete promatranjem roditelja uči kako se ponašati u određenim kontekstima (Bandura, 1973 prema Shorey i sur., 2008: 188). Prema Banduri (1973, prema Anderson i Kras, 2007: 103), ponašanja mogu biti naučena svjesno ili nesvjesno.

Bandura (1977: 16) smatra da na ponašanje pojedinca jednako utječu vanjski i unutarnji čimbenici, odnosno okolina (iskustvo, genetika), ali i unutarnji psihološki čimbenici. Čak i kada su nova ponašanja naučena promatranjem drugih, psihološki čimbenici svejedno će imati utjecaj na to kako će osoba percipirati i usvojiti određene oblike ponašanja. Modeliranje, odnosno učenje određenih obrazaca ponašanja odvija se u različitim kontekstima i uključuje

različite ljude, a najčešće su to vršnjaci, mediji i obitelj. Neki teoretičari smatraju da promatranje nasilja u braku roditelja može povećati mogućnost da i njihovo dijete bude nasilno u budućnosti prema svom partneru (Stith & Farley, 1993; Williams 1989). Stoga upravo teorija socijalnog učenja može biti od ključnog značaja za objašnjenje partnerskog nasilja u vezi. Ako dijete promatra roditelje koji reagiraju jedno prema drugome agresivnim ponašanjem zbog nekog podražaja, dijete će zaključiti da se nasiljem dolazi do željenog efekta, odnosno do očekivanih rezultata (npr. kontroliranje nečijeg ponašanja). Dijete će primijetiti kako je roditelj zadovoljan nakon što je nasilnim ponašanjem postigao ono što je htio, odnosno zaustavio podražaj koji ga je iritirao. Stoga će dijete s vremenom usvojiti stav da se agresivnim ponašanjem uspješno dolazi do željenih rezultata (Williams, 1989: 103). Drugim riječima, nasilje u mladenačkim vezama rezultat je promatranja i imitacije nasilnih interakcija prvenstveno u vlastitoj obitelji. Brojna istraživanja potvrdila su pretpostavku da izloženost nasilju u djetinjstvu povećava rizik na nasiljem i viktimizacijom u mladenačkim vezama, ali i kasnijim vezama u odrasloj dobi (Ehrensaft, Cohen, Brown, Smailes Chen i Johnson, 2003; Delsol i Margolin, 2004; Shook, Gerrity, Jurich i Segrist, 2000).

Ovdje svakako valja istaknuti još jedan teorijski pristup za objašnjenje intimnog partnerskog nasilja. Ta teorija poznata je pod nazivom transgeneracijski prijenos nasilja (eng. *Intergenerational Transmission Theory - IGT*), a svoje korijene ima upravo u teoriji socijalnog učenja. Teorija transgeneracijskog prijenosa nasilja polazi od iste pretpostavke kao i teorija socijalnog učenja, stoga dijele teorijske elemente poput onog da se vrijednosti i uvjerenja uče prvenstveno u krugu najuže obitelji i prenose se generacijama unutar obitelji (Cochran i Sellers, 2011: 793). IGT je oblik teorije socijalnog učenja usmjeren na predviđanje interpersonalnog nasilja i agresije između intimnih partnera. Naglašava da je intimno partnersko nasilje naučeno, odnosno da se obrasci takva ponašanja prenose direktnim ili indirektnim svjedočenjem nasilju unutar obitelji. Djeca svjedoče nasilju, promatraju kako ga roditelji modeliraju i ispoljavaju, primjećuju kako je s vremenom nasilje sve izraženije te postepeno internaliziraju takvo ponašanje kao prihvatljivo i u kasnijoj dobi ga reproduciraju (Cochran i Sellers, 2011: 809). IGT također sugerira da djeca koja su svjedoci nasilju ili ga dožive, nauče da je ono prikladno za rješavanje sukoba i da je prihvatljivo u intimnom partnerskom kontekstu (Egeland, 1993 prema Franklin, 2010: 2). Kada djeca svjedoče nasilju između njihovih roditelja, ona mogu stvoriti mišljenje kako je takvo ponašanje prihvatljivo između dviju osoba koje su u braku ili ljubavnoj vezi, što može rezultirati time da ta ista djeca u kasnijoj dobi reproduciraju ono što su usvojili u djetinjstvu na odnos s vlastitim partnerom (Franklin, 2010: 2). Roditelji koji fizički

ozlijeđuju djecu ili partnera time šalju poruku da je prihvatljivo i učinkovito fizički kažnjavati bliske osobe (Simons, Lin i Gordon, 1998: 467). Mnoga istraživanja potvrdila su te pretpostavke korelacijom između zadobivanja grubih fizičkih kažnjavanja u djetinjstvu s kasnijim počinjenjem nasilja prema partneru (Herzberger, 1983; Carroll, 1977; Stith, Rosen, Middleton, Busch, Lundeberg i Carlton, 2000; Simons, Wu, Johnson i Conger, 1995). Međutim, ovaj pristup ne upozorava samo na povezanost između doživljenog i počinjenog nasilja, nego naglašava i povezanost između doživljenog nasilja u dječjoj dobi s viktimizacijom u odrasloj dobi u intimnim vezama, tj. pojedinci koji su odrasli u obitelji u kojoj je postojalo nasilje, koji su doživjeli ili svjedočili nasilju unutar obitelji, pokazuju veću vjerojatnost da budu viktimizirani od strane partnera (Ehrensaft, Cohen, Brown, Smailes Chen i Johnson, 2003; Marshall & Rose, 1988). Kasnija istraživanja nastojala su provjeriti je li vjerojatnost viktimizacije veća za muškarce ili za žene. Tako su, primjerice, Gover i sur. (2008) u svom istraživanju izvijestili o značajnoj povezanosti između svjedočenja nasilju roditelja i viktimizacije od strane partnera za žene, ali ne i za muškarce iz uzorka istraživanja. Slične rezultate dobili su i Stith i sur. (2000). Međutim, Fergusson i sur. (2006) dobili su drugačije podatke, odnosno sudionici iz njihovog uzorka ne pokazuju razliku u odnosu na rod i viktimizaciju.

4.2. Teorija socijalnih veza i socijalne kontrole

Travis Hirschi je 1969. godine predstavio svoju teoriju socijalne kontrole, koja je ubrzo postala jednom od dominantnih teorija devijantnosti. Prema toj teoriji, ljudi se opiru počinjenju devijantnih djela pod utjecajem četiri vrste socijalnih veza – privrženosti (eng. *attachment*), predanosti (eng. *commitment*), uključenosti (eng. *involvement*) i vjerovanja (eng. *belief*). Što su te veze slabije, veća je vjerojatnost da će pojedinac postati devijantan. Hirschi (1969) objašnjava da se privrženost odnosi na naklonost i poštovanje koje pojedinac ima prema roditeljima, profesorima i vršnjacima. Kod pojedinaca koji osjećaju visoku razinu privrženosti i poštovanja prema navedenim osobama koje ih okružuju, manja je vjerojatnost da će se ponašati devijantno jer ne žele povrijediti ljude do kojih im je stalo i ne žele doživjeti njihovo neodobravanje za svoje ponašanje. Predanost se odnosi na stvarno ili očekivano ulaganje pojedinca u konvencionalne aktivnosti, poput obrazovanja, razvijanja karijere i izgradnje vlastite pozitivne reputacije. Osobe koje su uložile puno resursa u navedene aktivnosti imaju manje izgleda da postanu devijantni u nekom trenutku, upravo iz razloga jer su puno toga

postigli u životu i ne žele riskirati da to sve izgube. Uključenost se odnosi na vrijeme koje osoba provede radeći aktivnosti koje se od nje očekuju, poput pisanja zadaće, čitanja knjiga i sl. Što više vremena posveti tim aktivnostima, manje će imati vremena za aktivnosti koje društvo ne odobrava. Vjerovanje se odnosi na predanost pojedinca društveno definiranim normama i sustavu vrijednosti. U konačnici, osobe koje smatraju da trebaju poštivati društvena pravila i norme pokazuju manju vjerojatnost za počinjenje devijantnih djela (Hirschi, 1969, prema Agnew, 1985: 47).

Hirschijeva teorija socijalnih veza može se primijeniti za objašnjenje intimnog partnerskog nasilja. Nasilje u vezi smatra se devijantnim ponašanjem jer odstupa od uspostavljenih socijalnih normi i vrijednosti. Uvriježeno je mišljenje da su „zdrave veze“ izgrađene na uzajamnom povjerenju među partnerima, kompromisima te rješavanju nesuglasica razgovorom, odnosno na miran način (Paat i Markham, 2016: 794). Pojedinci koji pokazuju visoku razinu povezanosti, odnosno privrženosti s ljudima koji su im bliski i koji su internalizirali vjerovanje kako nasilno ponašanje u vezi nije prihvatljiv način odnošenja prema partneru, pokazuju manju vjerojatnost da će se u nekom trenutku tako ponašati, što je u skladu s privrženošću i vjerovanjem, kao kategorijama Hirschijeve teorije socijalnih veza (Hanrahan, 1996: 83).

Hanrahan (1996: 84) je na temelju svog istraživanja izložila rezultate koji to potkrjepljuju – osobe koje su snažno povezane s drugima i koje imaju nekoga kome se mogu obratiti za savjet i podršku, rjeđe će se ponašati nasilno prema intimnom partneru. Međutim, osobe kojima su privrženi ne moraju nužno biti članovi obitelji ili rodbina. Neki pojedinci jednostavno nisu u dobrim odnosima s obitelji, ili ne osjećaju privrženost i povezanost s njima, ili se ne slažu s njihovim stavovima.

Nadalje, mladim ljudima posebno je važno da ostvare ciljeve koji su si postavili u periodu života kada su njihove mogućnosti razvoja, želje za ostvarenjem i energija na vrhuncu. Postizanje cilja obuhvaća trud i zalaganje za ostvarenje želja i namjera. Obrazovne i karijerne aspiracije pokazuju pozitivan utjecaj na ponašanje u predstojećoj odrasloj dobi. Nadalje, kako adolescenti odrastaju i sazrijevaju i približavaju se ranoj odrasloj dobi, tako njihovi vršnjaci imaju sve veći utjecaj na oblikovanje ponašanja u vezi, odnosno prema partneru/ici, što nerijetko premašuje utjecaj roditelja u tom segmentu. Prema tome, ako adolescent odrasta u delinkventnoj supkulturi čiji se članovi ne odnose primjereno prema partnerima, veća je vjerojatnost da će i sam usvojiti takve obrasce ponašanja (Paat i Markham, 2016: 794).

I konačno, mladi koji prakticiraju određenu vjeru ili druge duhovne aktivnosti pokazuju manju vjerojatnost da će se ponašati nasilno prema partneru jer te vjere i aktivnosti najčešće ne odobravaju takva nasilna ponašanja. Štoviše, dimenzija vjere često se pokazala kao zaštitni faktor u izbjegavanju nasilja i promicanja prosocijalnih ponašanja (Paat i Markham, 2016: 794 - 795).

4.3. Pozadinsko - situacijski model

Riggs i O'Leary (1996: 521) proširili su teoriju socijalnog učenja i teoriju konflikta te ponudili opsežniji teorijski model za razumijevanje i objašnjenje intimnog partnerskog nasilja. Njihov model čine dvije glavne odrednice – pozadinska i situacijska. Pozadinska odrednica odnosi se na povijest nasilja u obitelji, odnosno agresivno ponašanje roditelja, zlostavljanje djece unutar obitelji te ranija agresivna ponašanja pojedinca. Ti faktori utječu na formiranje agresivnih obrazaca ponašanja kod određene osobe. Drugim riječima, pozadinski faktori sugeriraju da postojanje nasilja u obitelji doprinosi prihvaćanju i usvajanju agresivnih obrazaca ponašanja kao odgovora na nastale nesuglasice, razvoju agresivnih/impulzivnih osobina ličnosti, psihopatologiji te smanjenoj sposobnosti regulacije emocija, a svi ti faktori vode povećanoj agresiji unutar intimnog partnerskog odnosa.

Situacijska odrednica obuhvaća faktore poput razine zadovoljstva odnosom partnera u vezi, razvijenosti komunikacijskih vještina, postojanje problema, utjecaj stresa te konzumiranje alkohola. Sve navedeno može utjecati na povećanje rizika za pojavom konfliktnih situacija i agresivnih istupa između partnera (Riggs i O'Leary, 1996: 521).

4.4. Teorija privrženosti

Teorija privrženosti polazi od ideje da se romantični odnosi stvaraju na temelju osjećaja privrženosti između partnera, kao što se u ranijoj dobi razvija osjećaj privrženosti djeteta prema roditeljima. Prema tome, djeca kreiraju mentalne slike o tome kakvi trebaju biti interpersonalni odnosi na temelju promatranja odnosa njihovih roditelja ili drugih osoba koje su zadužene za njihov odgoj (skrbnici), odnosno stvaraju predloške na temelju kojih će kasnije razvijati odnose u vezama s drugim ljudima (Bowlby 1969, 1972, 1980 prema Shorey i sur. 2008: 189). Hazan i Shaver (1987, prema Shorey i sur, 2008: 189) tvrde da su „zdrave veze“ rezultat odgovarajuće skrbi i brige pružene u djetinjstvu, dok nezdravi odnosi proizlaze iz neprimjerenih i

neodgovarajućih metoda odgoja djeteta. Istraživanje Hazana i Shavera (1987, prema Shorey i sur. 2008: 189) na intimnim partnerima pokazalo je da pojedinci s čvrsto razvijenim osjećajem privrženosti opisuju svoje partnere kao osobe s kojima imaju iskren i prijateljski odnos, te njihove veze traju dugo. S druge strane, pojedinci koji pokazuju nedostatak osjećaja privrženosti opisuju svoje intimne veze kao emocionalne labilne s ljubomornim ispadima. Na temelju dobivenih podataka, Hazan i Shaver (1987, prema Shorey i sur, 2008: 189) zaključili su kako pojedinci iz uzorka koji ne osjećaju snažnu privrženost s partnerom, kao posljedicu neodgovarajućeg odgoja i skrbi u djetinjstvu, imaju veći rizik da budu uključeni u partnersko nasilje, odnosno naginjat će ponašanju u vezi koje se poklapa s mentalnim slikama koje je stvorio u djetinjstvu.

5. Učestalost nasilja u mladenačkim vezama

Nasilje među intimnim partnerima značajan je društveni i javnozdravstveni problem i često se javlja u mlađoj odrasloj dobi. Upravo iz tog razloga sve su češće studije koje se bave problemom nasilja u vezama mladih. Do sada su se istraživanja nasilja u partnerskim vezama uglavnom fokusirala na parove koji su u braku i/ili žive zajedno, dok se samo manji broj studija bavio istraživanjem parova koji ne žive zajedno, a upravo je to najčešći oblik partnerskog odnosa u mlađoj odrasloj dobi, tzv. *nonresidential dating relationships* (Halpern, Oslak, Young, Martin i Kupper, 2001: 1679). Jedno istraživanje s početka milenija objavilo je uznemirujuće podatke kako je intimno partnersko nasilje u porastu za sve dobne skupine, a sve češće se pojavljuje kod parova koji su mlađe životne dobi (Matud, 2007: 295). Svjetska zdravstvena organizacija objavila je 2005. godine rezultate velike multikulturalne studije o nasilju nad ženama, koju je provela u deset zemalja na ukupno 24 000 žena, a čiji su rezultati pokazali kako su upravo mlađe žene, u dobi između 15 i 19 godina, pod većim rizikom da postanu žrtve fizičkog i seksualnog nasilja od strane partnera, i to u osam od deset zemalja koje su sudjelovale u istraživanju (García-Moreno, Jansen, Ellsberg, Heise i Watts, 2005).

Centar za edukaciju, savjetovanje i istraživanje (CESI) proveo je 2004. godine istraživanje stavova i iskustava adolescenata s nasiljem u mladenačkim vezama na uzorku od 612 srednjoškolaca diljem Republike Hrvatske, a „rezultati su pokazali da je 60% mladih ljudi doživjelo neki oblik nasilja u vezi, a njih 43% izjavilo je da su se nasilno ponašali u vezi“ (Hodžić, 2007: 16).

Centar je 2007. godine ponovio isto, ali opširnije istraživanje, na većem uzorku, kojeg je činilo čak 1014 sudionika i sudionica iz po dvije srednje škole iz svake županije u Hrvatskoj. Rezultati istraživanja pokazali su da je u mladenačkim vezama najčešći pojavni oblik nasilja psihičko nasilje, koje se manifestira različitim ljubomornim i posesivnim ponašanjima te ponašanjima kojima je cilj steći dominaciju i kontrolu nad partnerom, pri čemu zlostavljači često koriste optužbe na račun žrtve, odnosno prebacuju krivnju za svoje postupke na žrtvu i emocionalno je ucjenjuju. Samo jedna trećina uzorka (oko 30 %) tvrdi da nikada nije doživjela nasilje u vezi, dok se ostatak uzorka izjasnio da je doživio neki oblik nasilja, a nešto manje od polovice sudionika priznalo je da je barem jednom bilo agresivno prema partneru.. Oko 50 sudionika istraživanja (od ukupno 1014) izjavio je da je doživjelo neki oblik fizičkog nasilja. Drugim riječima, oko 5 % adolescenata iz uzorka ima iskustvo fizičkog nasilja u vezi, što se možda na prvu čini kao mali postotak, ali kada je u pitanju nanošenje fizičkih ozljeda i povređivanje osobe, tu bi trebala biti prisutna nulta tolerancija. Uspoređujući rezultate s istraživanjem iz 2004. godine i onog iz 2007. godine, pokazalo se da je prisutna značajno viša razina zadovoljstva vezom, ali istovremeno je veći postotak sudionika izjavio da su doživjeli ljubomorne ispade od svog partnera i emocionalne ucjene (Hodžić, 2007). Ajduković i sur. (2011) proveli su 2011. godine istraživanje na još većem uzorku od onog koji je koristio CESI - u istraživanju je sudjelovalo 1225 srednjoškolaca i srednjoškolki diljem Republike Hrvatske. Rezultati su pokazali da postoji visoka prevalencija nasilja u mladenačkim vezama, pri čemu je oko 80% sudionika iskazalo da su doživjeli neki oblik nasilnog ponašanja u vezi, a čak 93 % ih je počinilo nasilje usmjereno prema partneru, od čega je oko 50 % sudionika počinilo neki oblik fizičkog nasilja, oko 27 % ih je počinilo seksualno nasilje, a čak oko 93 % počinilo je psihičko nasilje. S druge strane, među sudionicima koji su se izjasnili da su bili žrtve nasilja njih oko 37 % doživjelo je oblik fizičkog nasilja, 26 % doživjelo je seksualno nasilje, a čak 86 % doživjelo je psihičko nasilje (Ajduković i sur., 2011). Oni koji su se izjasnili da su doživjeli neki oblik nasilja, uglavnom su se izjasnili i da im se to dogodilo samo jednom ili dvaput. Istraživanje je također pokazalo da se predodžbe o tome kako bi „zdrava i normalna veza“ trebala izgledati češće kod djevojaka nego kod mladića poklapaju s uvriježenim mišljenjem društva. Slično tome, i istraživanje koje je proveo CESI (2007:35) pokazalo je „da je djevojkama statistički značajno važnija komunikacija, povjerenje, kompromis, razgovor o osjećajima, prijateljstvo, ljubav, iskrenost, bliskost i pažnja, dok je mladićima važniji seks, ovisnost o partneru ili partnerici i kontrola u vezi“. Uzevši u obzir izložene rezultate, jasno je da je problem nasilja u mladenačkim vezama prisutan u alarmantno visokoj mjeri i da je potrebno raditi na sustavnoj prevenciji takva ponašanja. Analiza istraživanja koja slijedi u nastavku ovog rada pružit će svjež

uvid u trenutno stanje u Republici Hrvatskoj po pitanju učestalosti i raširenosti doživljenog i počinjenog nasilja u mladenačkim vezama.

6. Opći i specifični ciljevi

Glavni cilj ovoga rada jest istražiti stavove i percepciju hrvatske mladeži u dobi od 16 do 30 godina o nasilju u mladenačkim vezama, kao i njihova osobna iskustva, kako bi se pridonijelo boljem razumijevanju tog problema, što potencijalno može koristiti za razvijanje novih ideja za prevenciju i suzbijanje takvih oblika ponašanja.

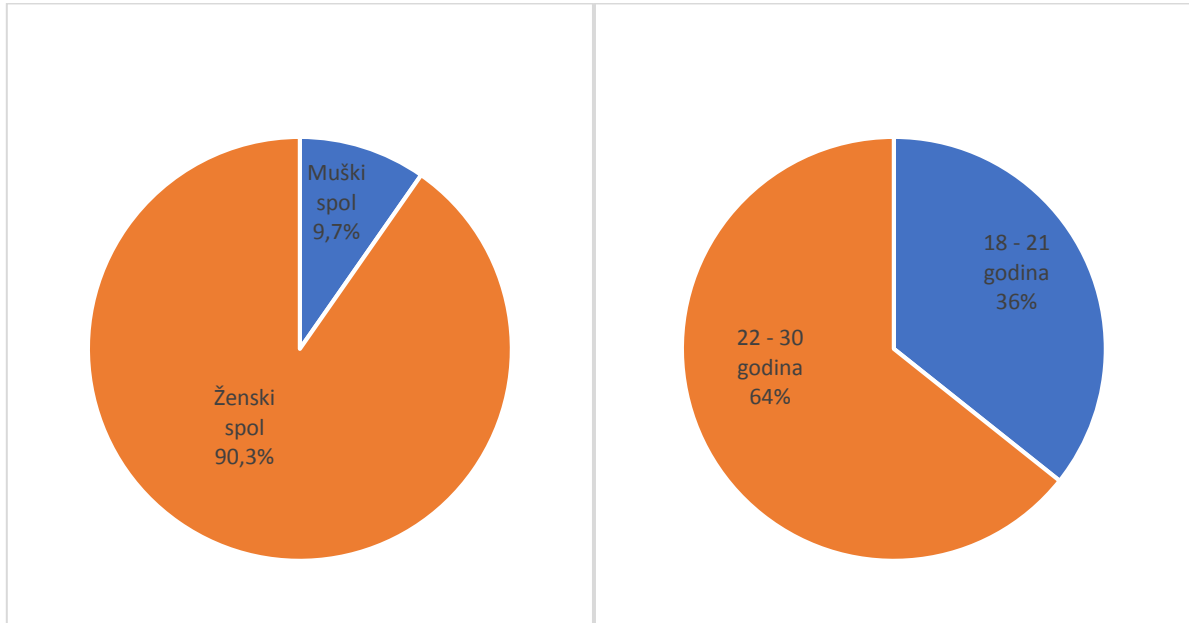
Agresivno ponašanje, kao i svako drugo, uči se promatranjem drugih i tako se formira i učvršćuje u osobi tijekom odrastanja i sazrijevanja te suživota s drugim ljudima (Bandura, 1977: 16). S obzirom na to, prilikom razumijevanja porijekla agresivnog ponašanja, uvijek se kreće od analiziranja obiteljskog statusa, financijskog stanja, položaja u društvu, uspjeha u školi i sl. jer su to ključni pokazatelji porijekla nečije agresivne osobnosti (Bulić, 2015: 6 – 7). Nadalje, mladi ljudi često nemaju čvrsto definirane vlastite stavove i mišljenja i stoga su podložni utjecaju drugih, najčešće vršnjaka i prijatelja (Đuranović, 2013: 39 – 42). Ponekad određene oblike nasilnog ponašanja u vezi ne prepoznaju kao takve, ili ih prepoznaju, ali iz brojnih razloga iste ne prijavljuju, npr. zbog straha, osjećaja krivnje i dr. (Gvozdić, Krulić Kuzman, Lukić, Štelcer i Zalović, 2018: 22). Kada je u pitanju nasilje među partnerima koji su u intimnoj vezi, u pozadini je gotovo uvijek i nekakva ljubavna priča koja uključuje zaljubljenost i emocije i stoga je još teže prihvatiti činjenice i reagirati na nasilno ponašanje (Hodžić, 2007:20)

Upravo zato su specifični ciljevi ovoga rada istražiti postoji li svijest među mladeži u Hrvatskoj u dobi od 16 do 30 godina o postojanju problema nasilja u mladenačkim vezama, kako percipiraju nasilje u mladenačkim vezama, prepoznaju li nasilne obrasce ponašanja u mladenačkim vezama kao takve te kakva su njihova osobna iskustva s nasiljem u mladenačkim vezama. Svrha ovog rada jest razumijevanje problema nasilja u mladenačkim vezama na temelju podataka dobivenih o tome koliko često i u kojim situacijama dolazi do nasilnih ponašanja između partnera, čime su potencirana, kakvi su pojavni oblici te koliko uspješno mladi prepoznaju takva ponašanja i kakva je njihova povratna reakcija na nasilje.

7. Materijal i metode rada

7.1. Uzorak sudionika istraživanja

Istraživanje je provedeno na prigodnom uzorku od 455 sudionika, od kojih je čak 90,3 % osoba ženskog spola, a 9,7 % osoba muškog spola, što je prikazano na prvome grafu. Troje sudionika nije se izjasnilo po pitanju spola. U narednim grafičkim prikazima izložena su i preostala sociodemografska obilježja sudionika ovog istraživanja.

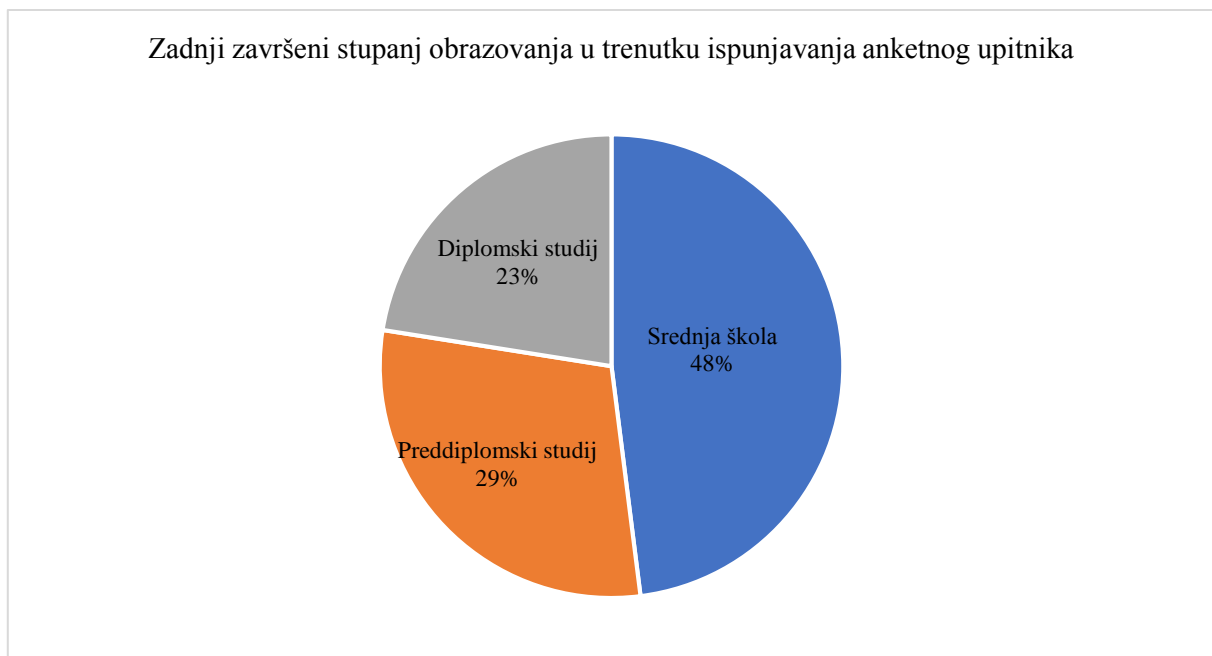
Graf 1. Spolna struktura uzorka

Graf 2. Dobna struktura uzorka

Za potrebe ovog istraživanja odabrana je populacija mladih ljudi u Republici Hrvatskoj, koji su definirani kao osobe između 14 i 30 godina starosti. Dobna kategorija definirana je prema prevladavajućem europskom modelu za definiranje granica dobnih skupina, koji mladima podrazumijeva osobe između 14,15 ili 16 godina starosti pa sve do 29, odnosno 30 godina. Taj model, uz Hrvatsku, primjenjuju i sljedeće europske države: Andora, Albanija, Armenija, Azerbajdžan, Bjelorusija, Bosna i Hercegovina, Bugarska, Danska, Gruzija, Italija, Litva, Mađarska, Moldavija, Njemačka, Poljska, Rusija, Slovenija, Srbija, Turska, Crna Gora, Češka i Španjolska (Perovic, 2016: 3).

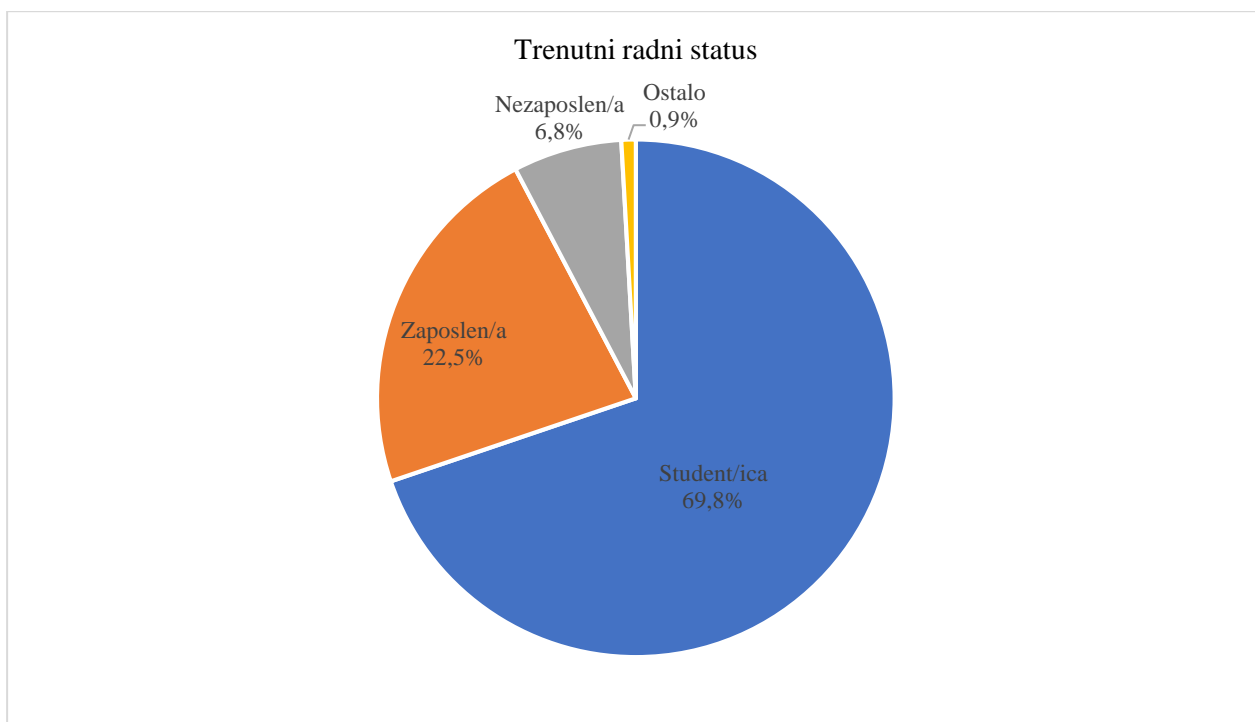
U ovome istraživanju, anketno pitanje o dobi sastojalo se od sljedeće četiri dobne kategorije: 14 – 15 godina (mlađi maloljetnik), 16 – 17 godina (stariji maloljetnik), 18 – 21 godina (prema Zakonu o sudovima za mladež Republike Hrvatske, mlađi punoljetnik je osoba koja je navršila 18 godina, a nije navršila 21 godinu, ali za potrebe ovog istraživanja kao gornja granica

odabrana je 21 godina) te 22 – 30 godina. Nijedna osoba koja je ispunjavala ovaj anketni upitnik nije označila da pripada jednoj od prve dvije dobne kategorije. Stoga se dobiveni uzorak razlikuje od planiranog i disperziran je u samo dvije dobne kategorije – 18 – 21 godina te 22 – 30 godina. Skoro dvije trećine (64 %) sudionika istraživanja izjasnilo se da pripada dobnoj kategoriji od 22 do 30 godina, a malo više od jedne trećine (36 %) pripada u dobnu kategoriju od 18 do 21 godine (graf 2). Međutim, važno je istaknuti kako se drugi dio anketnog upitnika odnosio samo na osobe koje su imale osobno iskustvo nasilja u vezi. Stoga je dobiven subuzorak u kojem se dio sudionika izjasnio da pripada u dobnu kategoriju od 16 do 17 godina starosti (vidi poglavlje Rezultati).

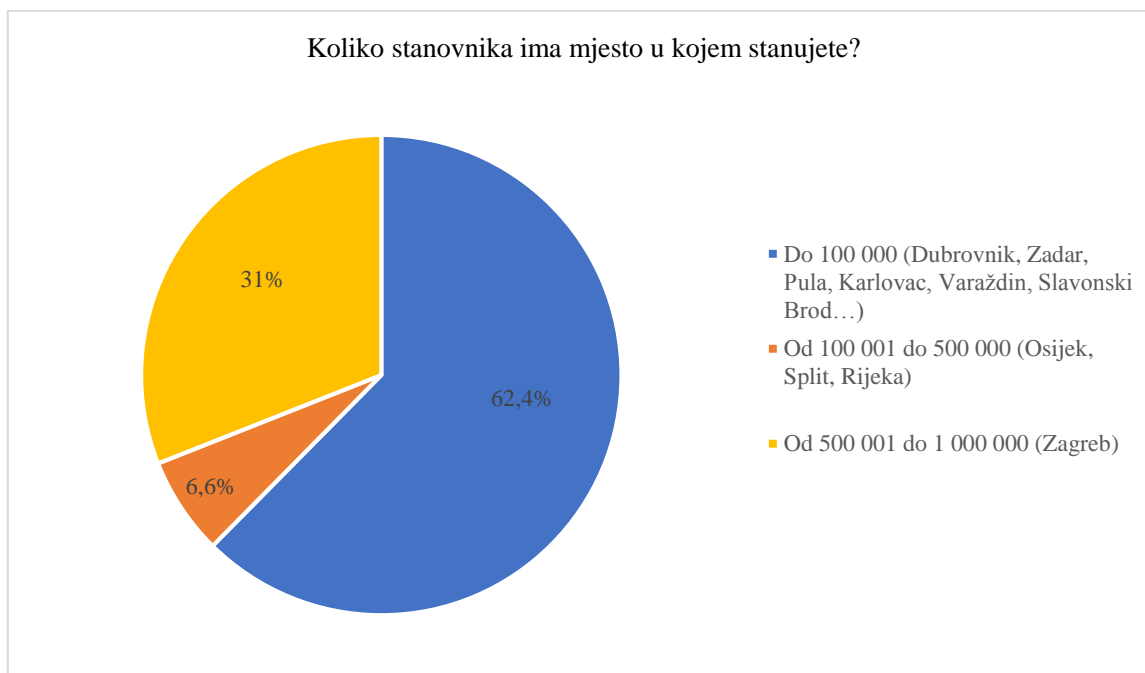

Graf 3. Stupanj obrazovanja sudionika istraživanja

Iz grafa 3, koji prikazuje zadnji završeni stupanj obrazovanja sudionika istraživanja, može se zaključiti kako skoro polovica sudionika iz uzorka u trenutku ispunjavanja anketnog upitnika ima završenu srednju školu, dok se ostatak sudionika u podjednakom broju izjasnio da imaju završen preddiplomski, odnosno diplomski studij. Dakle, otprilike pola sudionika istraživanja je visokoobrazovano. Međutim, graf 4 prikazuje kako je čak 69,8 % sudionika istraživanja trenutno u statusu studenta, što znači da dio sudionika koji se izjasnio da mu je zadnji ostvareni stupanj obrazovanja srednja škola, u trenutku ispunjavanja ankete zapravo pohađa neku od ustanova iz sustava visokog obrazovanja.

Graf 4. Radni status sudionika istraživanja

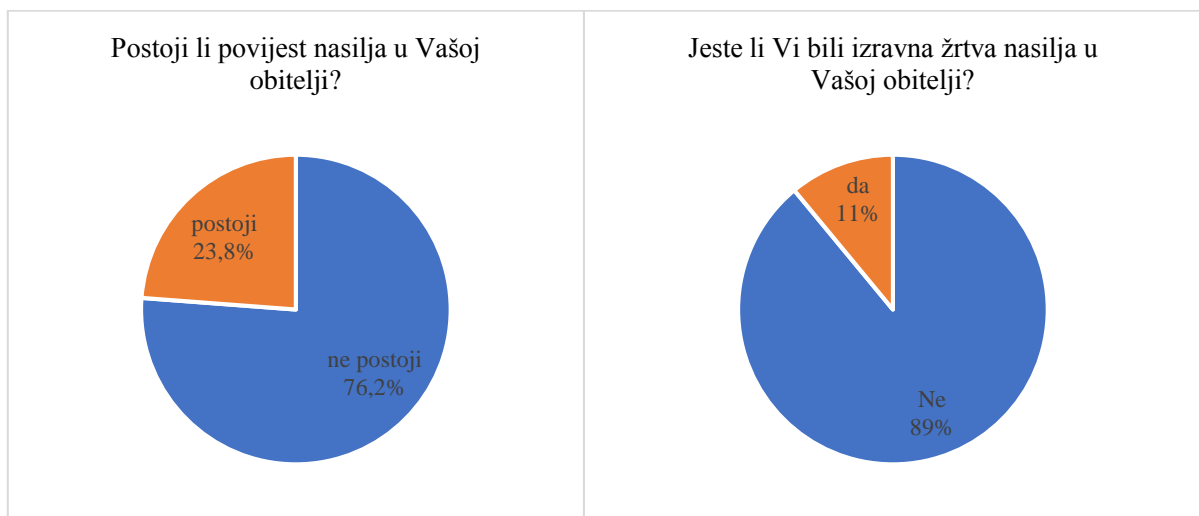

Graf 5. Veličina mjesta stanovanja

Graf 5 prikazuje veličinu mjesta u kojemu sudionici istraživanja stanuju. Više od polovice sudionika izjasnilo se da stanuje u manjim mjestima i gradovima, kao što su Dubrovnik, Zadar, Pula, Karlovac, Varaždin, Slavonski Brod itd. ili u okolnim manjim mjestima koja imaju do 100 000 stanovnika. U srednje velikim gradovima poput Osijeka, Splita i Rijeke stanuje 6,6 %

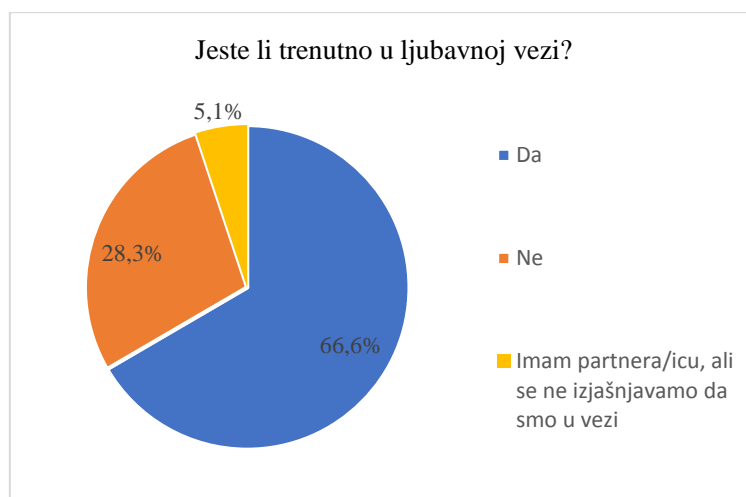
sudionika, a u Zagrebu živi njih 31%. Podaci o veličini gradova preuzeti su sa službene internetske stranice Državnog zavoda za statistiku (https://www.dzs.hr/Hrv/censuses/census2011/results/htm/H01_06_01/H01_06_01.html).

Na pitanje o postojanju nasilja unutar članova njihove obitelji, oko 24 % sudionika istraživanja odgovorilo je da postoji povijest nasilja u njihovoj obitelji (graf 6). Također, 11 % ih se izjasnilo da su bili izravna žrtva obiteljskog nasilja (graf 7).

Graf 6. *Povijest nasilja unutar obitelji kod sudionika istraživanja*

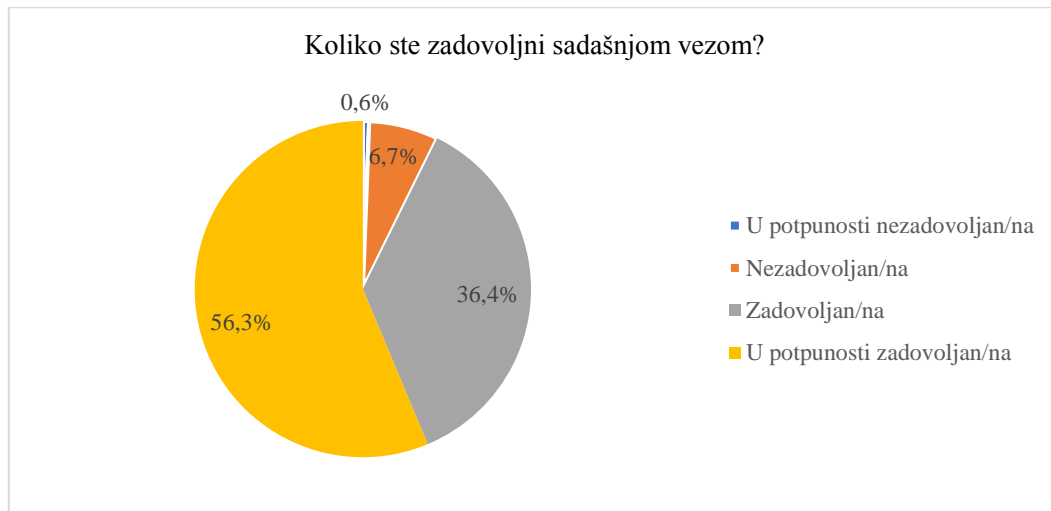
Graf 7. *Osobno iskustvo nasilja unutar obitelji*

Graf 8. *Ljubavni status sudionika istraživanja*

Točno dvije trećine sudionika istraživanja (66,6 %) izjasnilo se da su trenutno u ljubavnoj vezi, odnosno imaju intimnog partnera/icu, a još 5,1 % ih ima partnera/icu, ali nisu definirali odnos (graf 8).

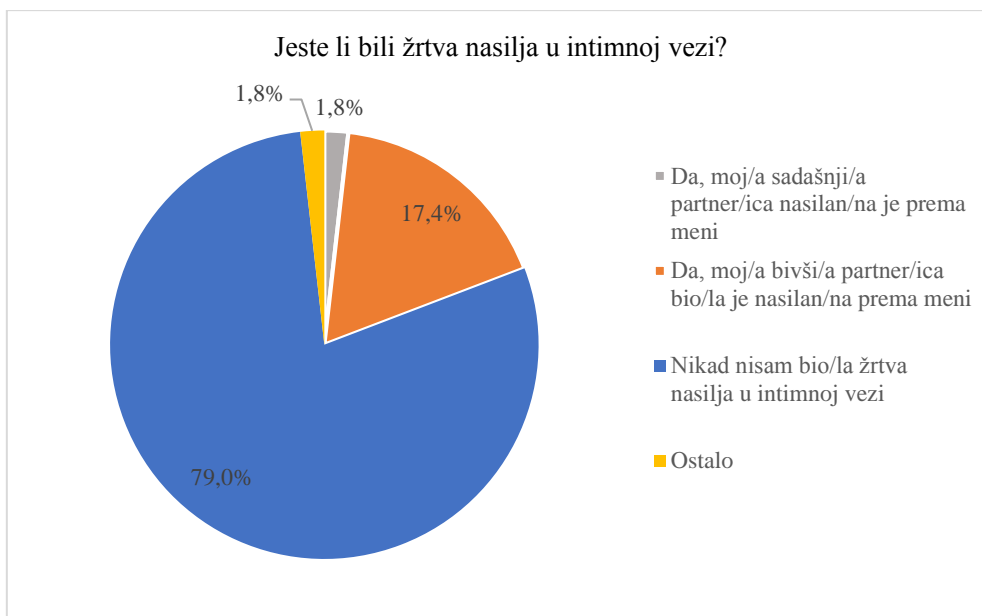

Graf 9. *Zadovoljstvo trenutnom ljubavnom vezom kod sudionika istraživanja*

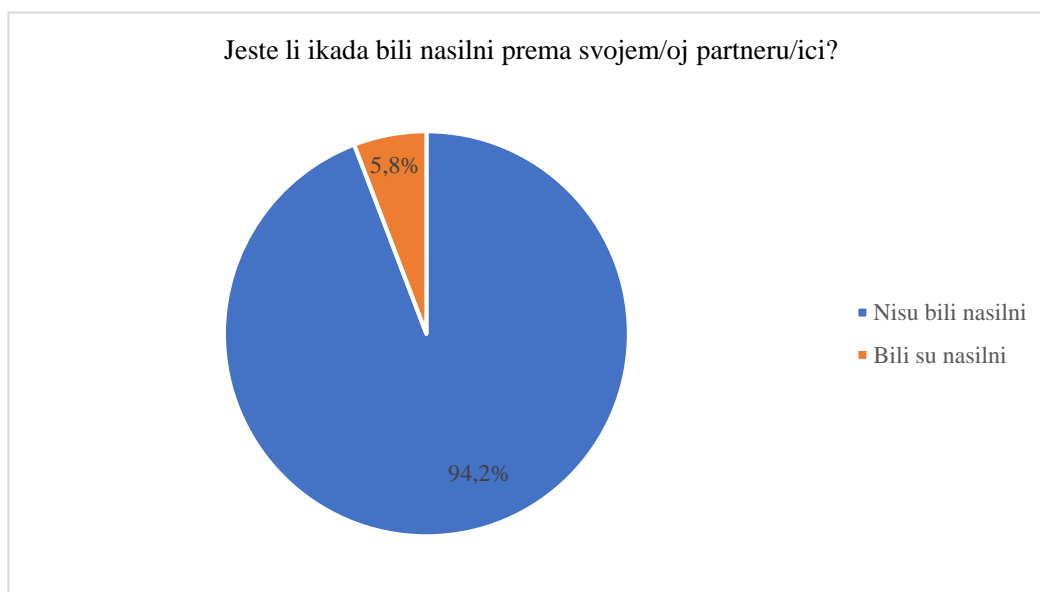
Skoro svi sudionici istraživanja koji su se izjasnili da su trenutno u ljubavnoj vezi, ujedno su se izjasnili i da su zadovoljni trenutnim odnosom, a samo 7,3 % sudionika nije zadovoljno.

Nadalje, 19,2 % sudionika istraživanja izjasnilo se da imaju iskustva s nasiljem u vezi, odnosno da je njihov/a sadašnji/a ili bivši/a partner/ica bio/la nasilan/na. Drugim riječima, ukupno 86 sudionika tvrdi da su bili izravna žrtva nasilja u vezi (graf 10).

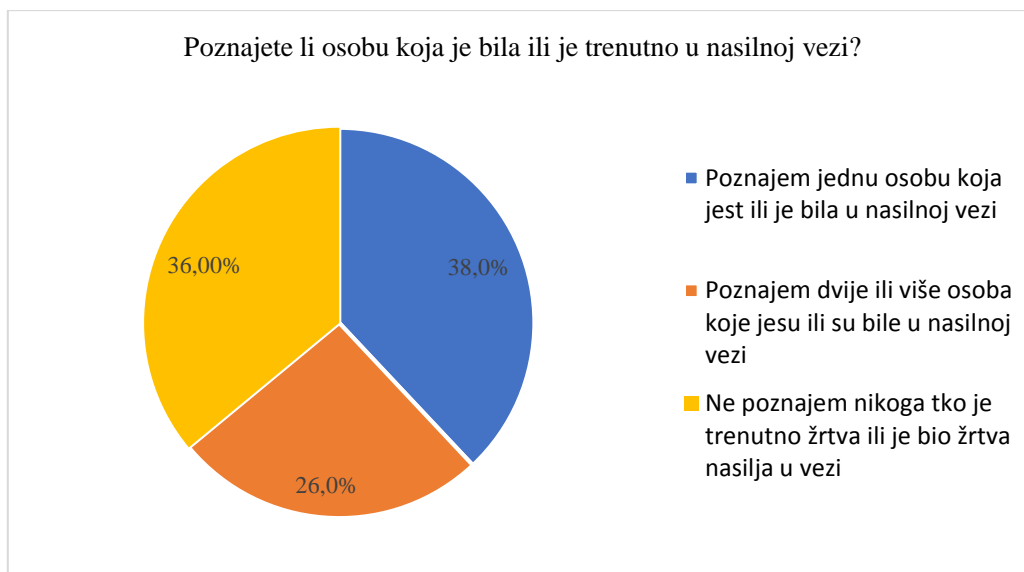
S druge strane, visokih 94,2 % sudionika izjasnilo se da nisu nikada bili nasilni prema partneru/ici (graf 11). To je pozitivan pokazatelj, međutim treba uzeti u obzir da bi rezultati možda bili drugačiji da u uzorku ima više muških sudionika. Također, različita dosad provedena istraživanja (Ajduković i sur., 2011; , Gluhak, 2016; Hodžić, 2007) pokazala su kako su žene najčešće verbalno agresivne prema muškarcima s kojima su u vezi, odnosno nazivaju ih pogrđnim imenima, uhode ih, naguravaju ili bacaju predmete na njih, a same najčešće takva ponašanja ne percipiraju kao nasilna, pogotovo ne verbalno nasilje.

Graf 10. *Vlastito iskustvo nasilja u vezi*

Graf 11. *Postotni prikaz sudionika koji su bili nasilni prema partneru/ici*

Graf 12. prikazuje koliki postotak sudionika poznaje osobu koja je bila ili je trenutno u nasilnoj vezi

Relativno malo sudionika (graf 10) izjasnilo se da su bili žrtva nasilja u vezi, ali zato ih se tri puta više (64 %) izjasnilo da poznaje jednu ili više osoba koje su bile ili su trenutno u nasilnoj vezi (graf 12). To može upućivati na to da mladi češće primjećuju i prepoznaju negativne aspekte intimne veze kod vršnjaka i prijatelja koji imaju nasilnog/u partnera/icu dok su u poziciji promatrača, nego kada samoprocjenjuju odnose sa svojim/om partnerom/icom. Najčešće u osobnim slučajevima zbog zaljubljenosti i drugih faktora ne percipiraju ista takva ponašanja kao nasilna, odnosno ne percipiraju sebe same kao žrtve nasilja u vezi, a što su pokazala prethodno provedena istraživanja (Ajduković i Ručević, 2009; Hodžić, 2007; Hranj, Jurić, Kozjak, Matasić, Matoš i Turniški, 2018).

7.2. Uzorak varijabli

Podaci su prikupljeni na bazi upitnika koji uključuje tri seta varijabli: stavovi i percepcija nasilja u mladenačkim vezama, učestalost i oblici počinjenog nasilnog ponašanja prema partneru/ici, učestalost i oblici doživljenog nasilnog ponašanja od strane partnera/ice.

Percepcija nasilja u mladenačkim vezama testirala se sljedećim tvrdnjama:

1. Ljubomora je znak ljubavi.
2. Normalno je zapostaviti prijatelje kada si u ljubavnoj vezi.

3. Smatram da su žene i muškarci ravnopravni u okolini u kojoj živim.
4. Smatram da pravi muškarac treba biti dominantan u vezi.
5. Smatram da su žene emocionalno osjetljivije nego muškarci.
6. Žena bi trebala biti popustljiva prema svojem partneru.
7. Žene se najčešće dotjeruju kako bi privukle pozornost muškaraca.
8. Žene često prkose svojim partnerima i izazivaju ih
9. Žene su najčešće krive za svađe u vezi.
10. Kada su uzrujani, muškarci reagiraju burnije i agresivnije nego što bi reagirale žene u istoj situaciji.
11. Upoznat/a sam s hrvatskim zakonom i stoga znam koja su moja prava i mogućnosti kada je u pitanju nasilje u ljubavnoj vezi.
12. Smatram da bi hrvatski zakon trebao biti stroži kada je u pitanju nasilje u ljubavnim vezama.
13. Znam kojim udrugama u RH se žrtva nasilja u vezi može obratiti za pomoć/zaštitu/savjet.
14. Smatram da u hrvatskoj javnosti postoji visoka svijest o problemu nasilja u ljubavnim vezama mladih.
15. Nadležne institucije dovoljno se posvećuju prevenciji i rješavanju problema nasilja u mladenačkim vezama.
16. Psihičko nasilje shvaća se jednako ozbiljno kao fizičko nasilje.
17. Opravdano je udariti partnera/icu ako te isti prevari s drugom osobom.
18. Partneru/ici bih prije oprostio/la udarac nego nevjeru (da me prevari s drugom osobom).
19. Ako partner/ica nešto brani svojem/oj partneru/ici to znači da ga/je voli i da ga/je time želi zaštititi.
20. Osobe koje ostaju u vezi s nasilnim partnerima slabog su karaktera i niskog samopoštovanja.
21. Osobe koje nisu odmah ostavile nasilne partnere same su si krive za sve što trpe.
22. Nasilnu vezu jednostavno je prekinuti.
23. Osobe koje su nasilne prema svojem/oj partneru/ici općenito su nasilne.

24. Silovanje partnera/ice u vezi ili braku je moguće.

Prvim setom tvrdnji nastojalo se istražiti koliko su uopće sudionici istraživanja upoznati s pojavnim oblicima nasilja u mladenačkim vezama, tj. percipiraju li navedene tvrdnje kao nasilna ponašanja te koja je njihova samoprocjena o upoznatosti s postojanjem nasilja u mladenačkim vezama, zakonskom okviru i udrugama za pomoć i zaštitu. Odgovori su bili ponuđeni u obliku Likertove skale s pet ponuđenih stupnjeva slaganja, odnosno neslaganja, pri čemu prvi stupanj znači da se u potpunosti ne slažu s navedenom tvrdnjom, dok peti stupanj podrazumijeva da se u potpunosti slažu.

Sljedećim setom tvrdnji ispitivala se učestalost počinjenog nasilnog ponašanja prema partneru/ici:

1. Svađate se s partnerom/icom.
2. Vrijeđate partnera/icu.
3. Ismijavate partnera/icu.
4. Provjeravate gdje vam je partner/ica.
5. Fizički ozljeđujete partnera/icu.
6. Ponašate se ljubomorno.
7. Ucjenjujete partnera/icu kako biste dobili nešto što želite.
8. Prijetite partneru/ici.
9. Strahujete da će Vas partner/ica prevariti s drugom osobom

Učestalost i oblici doživljenog nasilja testirali su se sljedećim tvrdnjama:

1. Partner/ica je bio/la ljubomoran/na.
2. Branio/la mi je druženje s osobama suprotnog spola.
3. Smetalo bi mu/joj kada sam komunicirao/la s kolegama suprotnog spola iz škole/s faksa/s posla.
4. Branio/la mi je izlaske na određena mjesta bez njegove/njezine prisutnosti.

5. Branio/la mi je noćne izlaske bez njegove/njezine prisutnosti.
6. Ponašao/la se posesivno, kao da mi je vlasnik/ica.
7. Naljutio/la bi se ako bih negdje otišao/la, a da mu/joj se prethodno nisam javio/la.
8. Ucjenjivao/la me kako bi dobio/la što želi.
9. Branio/la mi je oblačenje određene odjeće.
10. Provjeravao/la mi je poruke na mobitelu.
- 11.. Nametao/la mi je svoje stavove i uvjerenja.
12. Podcjenjivao/la je moje prijatelje/ice.
13. Omalovažavao/la me pred drugima.
14. Vrijeđao/la me.
15. Vikao/la je na mene.
16. U naletu bijesa uništavao/la bi moje stvari.
17. Prisiljavao/la me na seksualne odnose i onda kada ja to nisam htio/htjela.
18. Prijetio/la mi je smrću.
19. Prijetio/la je da će se ubiti ako ga/ju ostavim.
20. Krivnju za probleme u našoj vezi svaljivao/la je na mene.
21. Uvijek je imao/la izgovore za svoja nasilna ponašanja.
22. Bio/la je nasilan/la i prema drugima.
23. Prešutio/la bih nešto što sam htio/htjela reći ako bih pomislio/la da bi ga/je to moglo uzrujati.
24. Nastojao/la sam različitim objašnjenjima drugima opravdati ponašanje moje/g partnera/ice.
25. Osjećao/la sam sram pred drugima zbog ponašanja mog/moje partnera/ice.
26. Uvjeravao/la me da će se promijeniti nabolje.
27. Bojao/la sam se svog/je partnera/ice
28. Razmišljao/la sam o samoubojstvu.

Ovim setom tvrdnji ispitivala se učestalost doživljenog nasilja, kao i pojavnici oblici. Tvrdnje su postavljene vrlo detaljno i konkretno s obzirom na to da neke oblike ponašanja pojedinci ne doživljavaju nasilnima, iako u pravilu to jesu. Na drugom i trećem setu tvrdnji, odgovori su bili ponuđeni u obliku skala verbalnih kvantifikatora „nikada, vrlo rijetko, povremeno i često“, na koje su sudionici odgovarali s obzirom na procijenjenu učestalost doživljenih i počinjenih ponašanja.

7.3. Metoda prikupljanja podataka

Metoda korištena u ovom istraživanju jest kvantitativna metoda ankete, a podaci su prikupljeni pomoću *online* anketnog upitnika. Istraživanje i anketni upitnik odobrilo je Etičko povjerenstvo Fakulteta hrvatskih studija Sveučilišta u Zagrebu. Anketni upitnik bio je objavljen u rujnu 2019. godine u nekoliko *facebook* grupa, uz prethodnu dozvolu administratora istih. Istraživanje je provedeno na prigodnom uzorku mladih građana Republike Hrvatske u dobi od 16 do 30 godina. Sudionici istraživanja dobrovoljno su pristali sudjelovati u istraživanju, a također su mogli odustati u bilo kojem trenutku od ispunjavanja anketnog upitnika. S obzirom na osjetljivu temu istraživanja, nisu bili obavezni odgovoriti na sva pitanja, ukoliko se nisu osjećali ugodno odgovoriti na neka od njih. Anketne upitnike ispunjavali su u potpunosti anonimno. Nigdje se nisu tražili podaci koji bi mogli otkriti njihov identitet. Dobiveni podaci koristili su se isključivo za skupnu deskriptivnu interpretaciju.

7.4. Metoda obrade podataka

Kako su svrha i cilj istraživanja bili ispitati i razumjeti stavove, percepciju i iskustva s nasiljem u mladenačkim vezama, dobiveni podaci su analizirani i interpretirani na deskriptivnoj razini obrade podataka, pri čemu su korištene apsolutne i relativne frekvencije te srednja vrijednost, a koje pokazuju u kojoj su se mjeri sudionici istraživanja opredijelili za određeni odgovor, odnosno koliko ih se složilo s navedenim tvrdnjama ili kako kvantificiraju učestalost određenih oblika ponašanja.

8. Rezultati istraživanja

8.1. Stavovi i percepcije

Podaci dobiveni ovim istraživanjem analizirat će se na deskriptivnoj razini pomoću apsolutnih i relativnih frekvencija te srednje vrijednosti.

Tablica 1. Stavovi i percepcija nasilja u mladenačkim vezama

	Apsolutna frekvencija					Aritmetička sredina	Relativna frekvencija (%)				
	U potpunosti se ne slažem	Ne slažem se	Niti se slažem, niti se ne slažem	Slažem se	U potpunosti se slažem	Prosječni stupanj slaganja sudionika s pojedinom tvrdnjom	U potpunosti se ne slažem	Ne slažem se	Niti se slažem, niti se ne slažem	Slažem se	U potpunosti se slažem
	1	2	3	4	5		1	2	3	4	5
Ljubomora je znak ljubavi.	127	148	139	35	4	2,21	28,0	32,7	30,7	7,7	0,9
Normalno je zapostaviti prijatelje kada si u ljubavnoj vezi.	204	170	53	24	1	1,78	45,1	37,6	11,7	5,3	0,2
Smatram da su žene i muškarci ravnopravni u okolini u kojoj živim.	38	135	104	126	47	3,02	8,4	30,0	23,1	28,0	10,4
Smatram da pravi muškarac treba biti dominantan u vezi.	159	154	96	37	5	2,06	35,3	34,1	21,3	8,2	1,1
Smatram da su žene emocionalno osjetljivije nego muškarci.	57	69	87	173	67	3,27	12,6	15,2	19,2	38,2	14,8

Žena bi trebala biti popustljiva prema svojem partneru.	231	164	42	14	0	1,64	51,2	36,4	9,3	3,1	0
Žene se najčešće dotjeruju kako bi privukle pozornost muškaraca.	123	121	94	91	23	2,49	27,2	26,8	20,8	20,1	5,1
Žene često prkose svojim partnerima i izazivaju ih.	146	145	99	53	8	2,18	32,4	32,2	21,8	11,8	1,8
Žene su najčešće krive za svađe u vezi.	251	138	53	7	4	1,62	55,4	30,5	11,7	1,5	0,9
Kada su uzrujani, muškarci reagiraju burnije i agresivnije nego što bi reagirale žene u istoj situaciji.	92	97	113	120	29	2,77	20,4	21,5	25,1	26,6	6,4
Upoznat/a sam s hrvatskim zakonom i stoga znam koja su moja prava i mogućnosti kada je u pitanju nasilje u ljubavnoj vezi.	80	126	105	88	52	2,79	17,7	28,0	23,3	19,5	11,5
Smatram da bi hrvatski zakon trebao biti stroži kada je u pitanju nasilje u ljubavnim vezama.	34	8	86	138	185	3,96	7,5	1,8	19,1	30,6	41,0
Znam kojim udrugama u RH se žrtva nasilja u vezi može obratiti za pomoć/zaštitu/savjet.	96	115	112	96	33	2,68	21,2	25,4	24,9	21,2	7,3
Smatram da u hrvatskoj javnosti postoji visoka svijest o problemu nasilja u ljubavnim vezama mladih.	149	194	83	20	5	1,98	33,0	43,0	18,5	4,4	1,1
Nadležne institucije dovoljno se posvećuju prevenciji i rješavanju problema nasilja u mladenačkim vezama.	173	193	78	3	1	1,81	38,6	43,1	17,4	0,7	0,2

Psihičko nasilje shvaća se jednako ozbiljno kao fizičko nasilje.	166	141	37	38	67	2,33	37,0	31,4	8,2	8,5	14,9
Opravdano je udariti partnera/icu ako te isti/a prevari s drugom osobom.	325	89	28	7	2	1,39	72,1	19,7	6,2	1,6	0,4
Partneru/ici bih prije oprostio/la udarac nego nevjeru (da me prevari s drugom osobom).	255	91	57	30	18	1,81	56,5	20,2	12,6	6,7	4,0
Ako partner/ica nešto brani svojem/oj partneru/ici to znači da ga/je voli i da ga/je time želi zaštititi.	210	132	92	12	1	1,80	47,0	29,5	20,6	2,7	0,2
Osobe koje ostaju u vezi s nasilnim partnerima slabog su karaktera i niskog samopoštovanja.	63	69	104	126	89	3,24	14,0	15,3	23,1	27,9	19,7
Osobe koje nisu odmah ostavile nasilne partnere same su si krive za sve što trpe.	136	112	119	57	27	2,39	30,2	24,8	26,4	12,6	6,0
Nasilnu vezu jednostavno je prekinuti.	171	177	73	18	12	1,94	37,9	39,2	16,2	4,0	2,7
Osobe koje su nasilne prema svojem/oj partneru/ici općenito su nasilne.	51	84	125	128	60	3,14	11,4	18,8	27,8	28,6	13,4
Silovanje partnera/ice u vezi ili braku je moguće.	49	12	31	110	248	4,10	10,9	2,7	6,9	24,4	55,1

Podaci iz Tablice 1 prikazuju stupanj slaganja sudionika istraživanja iz uzorka s tvrdnjama o stavovima i pojavnim oblicima nasilja u mladenačkim vezama. Set je započet tvrdnjom „ljubomora je znak ljubavi“, koja je često predmet rasprave i oko koje se nerijetko razilaze stavovi. Psihijatar George Salebi to objašnjava na sljedeći način: „Ljubomora se ne dovodi bez razloga u vezu s ljubavlju. Čovjek zaista može biti ljubomorani samo na osobu za koju nešto osjeća. (...) Koliko god se pojedine vrste ljubomore međusobno razlikovale po svojim uzrocima i motivima, ipak su im zajedničke osnovne karakteristike. Bit je toga osjećaja strah da će se izgubiti voljena ili barem spolno privlačna osoba. Tu se ljubav i seksualna želja miješaju s mržnjom prema istoj ličnosti. Mržnja može biti toliko jaka da se pretvara u grubost, agresivnost i zlostavljanje, sve do ubojstva. (...) U ljubomori se ljubavni osjećaji javljaju u negativnom obliku, „uništavaju ljubav“, ako je ona uopće postojala. Ona nije nužno popratna pojava ljubavi, nego bolesna izraslina na njezinu tijelu, koja nagrizava ljubav“ (<http://www.zjzpgz.hr/nzl/21/ljubomora.htm>).

Rezultati dobiveni ovim istraživanjem pokazali su da se više od polovice sudionika istraživanja ne slaže s tom tvrdnjom (AR = 2,21), njih čak 60,7 %, dok je 30,7 % neodlučnih, a samo 8,6 % se slaže da ljubomora jest pokazatelj partnerove ljubavi. Nastavno na sljedeću tvrdnju, 82,7 % sudionika ne slaže se da je normalno zapostaviti prijatelje, dok samo 25 sudionika (5,5 %) smatra da to ipak jest normalno (AR = 1,78).

Nadalje, čak 69,4 % sudionika ne slaže se s tvrdnjom da bi dominantnost u vezi trebala biti karakteristika rezervirana za osobe muškog spola, a nešto manje od 10 % ih smatra da su „pravi“ muškarci dominantni u vezi (AR = 2,06). Također, približno 28 % sudionika izjasnilo se da se ne slaže da su žene emocionalno osjetljivije od muškaraca, dok ih 53 % smatra da ipak jesu (AR = 3,27). Čak 87,6 % sudionika smatra da žene ne bi trebale biti popustljive prema svojem partneru, dok samo 3,1 % misli suprotno (AR = 1,64). Nitko od sudionika nije se izjasnio da se u potpunosti slaže s tom tvrdnjom. Tvrdnja kojom se ispitivao stupanj slaganja s time da se žene najčešće dotjeruju kako bi privukle pažnju suprotnog spola, također je često predmet rasprave, a u ovom istraživanju rezultati su pokazali da se nešto više od polovice uzorka (54 %) ne slaže s tom tvrdnjom, dok se 25,2 % slaže, a 20,8 % ih je neodlučno (AR = 2,49). Nadalje, 86 % sudionika ne slaže se s tvrdnjom da su žene najčešće krive za svađe u vezi, a samo 2,4 % ih smatra da jesu (AR = 1,62). S obzirom na to da muškarci čine oko 10 % uzorka, može se pretpostaviti kako muškarci nisu suglasni oko toga da su žene glavni pokretač svađe u vezi. Po pitanju burnih reakcija, 42 % sudionika smatra da muškarci nužno ne reagiraju burnije i agresivnije nego što bi žene reagirale u istoj situaciji, a 33 % sudionika oprečnog je mišljenja

(AR = 2,77). Što se tiče zakonskog okvira nasilja u mladenačkim vezama, ukupno 206 sudionika, odnosno skoro 46 % uzorka, smatra da nije dovoljno dobro upoznato s hrvatskim zakonom po pitanju nasilja u vezama i s obzirom na to, nisu upoznati ni sa svojim pravima (AR = 2,79), a skoro jednak broj (211 sudionika) u slučaju nasilja u vezi ne bi znalo kojim udrugama bi se mogli obratiti za pomoć, savjet ili zaštitu (AR = 2,68). Međutim, iako skoro polovica sudionika (45,7 %) tvrdi da nije dovoljno dobro upoznata s hrvatskim zakonom kada je u pitanju nasilje u vezi, ipak ih čak 71,6 % smatra da bi zakon trebao biti stroži prema počiniteljima nasilja (AR = 3,96). Slično tome, 76 % sudionika smatra da u hrvatskoj javnosti ne postoji visoka svijest o problemu nasilja u mladenačkim vezama, a samo 5,5 % smatra da je svijest na razini koju smatraju visokom (AR = 1,98). Nastavno na prethodnu tvrdnju, nešto manje od 82 % sudionika smatra da nadležne institucije ne posvećuju dovoljno prevenciji i sprječavanju nasilja u mladenačkim vezama. Samo četvero ispitanika (0,9 %) izražava slaganje da institucije ipak dobro obavljaju svoj posao (AR = 1,81). Nadalje, skoro 70 % sudionika smatra da se psihičko nasilje ne doživljava jednako ozbiljnim kao fizičko nasilje (AR = 2,33), a samo 2 %, odnosno ukupno devet sudionika, smatra da je opravdano udariti partnera u slučaju nevjere (AR = 1,39). Po pitanju zabrana, samo trinaest sudionika, odnosno 2,9 %, smatra da ako im partner nešto zabrani, da je u pozadini toga namjera da ih zaštititi (AR = 1,80). Skoro polovica sudionika (47,6 %) slaže se s tvrdnjom da su osobe koje ostaju u vezi s nasilnim partnerom niskog samopouzdanja i slabog karaktera (AR = 3,24) i, nastavno na to, skoro 20 % sudionika smatra da su si zato sami krivi za ono što trpe i što im čini partner. S druge strane, više od polovice sudionika (55 %) ne slaže se s time (AR = 2,39). Sudionici istraživanja u vrlo visokom postotku (77,1 %) smatraju da nije jednostavno prekinuti nasilnu vezu, odnosno napustiti nasilnog partnera, a samo 30 sudionika, odnosno njih 7 % smatra da to ipak nije problem (AR = 1,94). Nadalje, 42 % sudionika smatra da su osobe koje su nasilne u vezi prema svojem partneru općenito nasilne osobe, dok 30,2 % smatra da to nije nužno tako (AR = 3,14). U konačnici, 80 % sudionika suglasno je s tvrdnjom da je prisiljavanje na seksualne radnje, odnosno silovanje partnera moguće, kako u vezi, tako i u braku (AR = 4,10).

8.2. Iskustva počinjenog i doživljenog nasilja u vezi

Sljedeća dvije tablice prikazuju setove tvrdnji kojima se ispitalo iskustvo počinjenog i doživljenog nasilja u vezi.

Tablica 2. Učestalost počinjenog nasilja prema partneru/partnerici

	Apsolutna frekvencija				Aritmetička sredina	Relativna frekvencija (%)			
	Nikada	Vrlo rijetko	Povremeno	Često		Nikada	Vrlo rijetko	Povremeno	Često
	1	2	3	4		1	2	3	4
Svađate se s partnerom/icom.	50	198	168	18	2,35	11,5	45,7	38,7	4,1
Vrijedate partnera/icu.	279	120	32	2	1,44	64,4	27,7	7,4	0,5
Ismijavate partnera/icu.	290	107	32	4	1,42	67,0	24,7	7,4	0,9
Provjeravate gdje vam je partner/ica.	126	170	108	27	2,08	29,2	39,4	25,1	6,3
Fizički ozljeđujete partnera/icu.	422	12	0	1	1,03	97,0	2,8	0	0,2
Ponašate se ljubomorno.	108	222	89	12	2,01	25,1	51,5	20,6	2,8
Ucjenjujete partnera/icu kako biste dobili nešto što želite.	361	62	10	0	1,19	83,4	14,3	2,3	0
Prijetite partneru/ici.	410	20	2	0	1,06	94,9	4,6	0,5	0
Strahujete da će Vas partner/ica prevariti s drugom osobom.	231	129	55	17	1,67	53,5	29,9	12,7	3,9

Podaci iz Tablice 2 pokazuju učestalost određenih nasilnih ponašanja sudionika ovog istraživanja prema njihovim partnerima. Tako se 11,5 % sudionika izjasnilo da se nikada ne svađa s partnerom/icom (AR = 2,35), što bi moglo upućivati na to da ti sudionici nisu sigurni koja se sve ponašanja i situacije mogu shvatiti kao „svađanje“, odnosno da ljudi različito shvaćaju taj koncept. Dok netko svađanjem podrazumijeva isključivo fizičku eskalaciju i/ili žustru verbalnu raspravu, netko će možda i običnu nesuglasicu ili neslaganje u stavovima definirati kao svađanje. Kakogod, samo 4,1 % sudionika tvrdi da se često svađa s partnerom/icom. Nadalje, oko 92 % sudionika tvrdi da nikada ili vrlo rijetko upućuje pogrdne riječi, odnosno uvrede, partneru/ici, dok ih 7,4 % navodi da to radi povremeno (AR = 1,44). Samo jedan sudionik izjašnjava se da to radi često. Slični podaci dobiveni su i za sljedeću tvrdnju, koja propituje koliko često ismijavaju partnera/icu (AR = 1,42). Tvrdnja kojom se ispituje koliko često provjeravaju gdje im se nalazi partner/ica pokazuje podatke da 25,1 % sudionika priznaje da to radi ponekad, dok 6,3 % to radi učestalo (AR = 2,08). Međutim, čak 97 % sudionika koji su se htjeli izjasniti na tvrdnju o fizičkom ozljeđivanju partnera, točnije njih 422, tvrdi da nikada nisu fizički nasilni; 2,8 % izjašnjava se da se tako ponašaju vrlo rijetko, a samo jedan sudionik izjasnio se da je često nasilan (AR = 1,03). Ako pretpostavimo da su svi sudionici odgovorili iskreno, to su svakako pozitivni pokazatelji, iako je cilj da se i ovih 2,8 % koji su rijetko, ali ipak u određenim prilikama nasilni u nekom obliku, svede na nulu, a pogotovo osoba koja to radi često. Ispitujući učestalost ljubomornog ponašanja u vezi, podaci su pokazali da 25,1 % sudionika tvrdi da se nikada tako ne ponaša, otprilike polovica izjašnjava se da su ponekad ljubomorni, a samo 2,8 % izjasnilo se da je ljubomora kod njih često prisutan osjećaj (AR = 2,01). Zanimljivo je primijetiti da je to jednak postotak kao kod onih koji su se u prethodnoj tvrdnji izjasnili da su i rijetkim situacijama fizički nasilni prema partneru/ici. Nadalje, 2,3 % sudionika izjašnjava se da povremeno koriste ucjenu kao sredstvo postizanja vlastitih želja, dok visokih 83,4 % tvrdi da to ne radi nikada (AR = 1,19). Ispitivanje učestalosti prijetećih ponašanja pokazalo je da oko 95 % sudionika nikada ne prijete partneru/ici, dok ostalih 5 % to radi vrlo rijetko ili povremeno (AR = 1,06). Zadnja tvrdnja u setu odnosi se na osjećaj straha da će partner/ica biti nevjeran/na. Iako to nije oblik nasilja usmjeren na žrtvu, svakako može potaknuti agresiju i zato je ta tvrdnja uključena u ovaj set. Prema dobivenim rezultatima, 16,6 % sudionika povremeno ili često strahuje da će partner/ica biti nevjeran/na, dok 53,5 % uopće nema taj strah, a 30 % vrlo rijetko (AR = 1,67).

Tablica 3. Učestalost doživljenog nasilja

	Apsolutna frekvencija				Aritmetička sredina	Relativna frekvencija			
	Nikad a	Vrlo rijetko	Povremeno	Često		Nikad a	Vrlo rijetko	Povremeno	Često
	1	2	3	4		1	2	3	4
Partner/ica je bio/la ljubomoran/na.	1	4	23	58	3,60	1,2	4,7	26,7	67,4
Branio/la mi je druženje s osobama suprotnog spola.	11	13	19	42	3,08	12,9	15,3	22,4	49,4
Smetalo bi mu/joj kada sam komunicirao/la s kolegama suprotnog spola iz škole/s faksa/s posla.	8	12	23	43	3,17	9,3	14,0	26,7	50,0
Branio/la mi je izlaske na određena mjesta bez njegove/njezine prisutnosti.	18	23	12	32	2,68	21,2	27,1	14,1	37,6
Branio/la mi je noćne izlaske bez njegove/njezine prisutnosti.	17	22	14	32	2,72	20,0	25,9	16,5	37,6
Ponašao/la se posesivno, kao da mi je vlasnik/ica.	10	15	18	42	3,08	11,8	17,6	21,2	49,4
Naljutio/la bi se ako bih negdje otišao/la, a da mu/joj se prethodno nisam javio/la.	11	15	15	43	3,07	13,1	17,9	17,9	51,2
Ucjenjivao/la me kako bi dobio/la što želi.	15	21	16	32	2,77	17,9	25,0	19,0	38,1
Branio/la mi je oblačenje određene odjeće.	34	20	10	20	2,19	40,5	23,8	11,9	23,8
Provjeravao/la mi je poruke na mobitelu.	20	13	24	28	2,71	23,5	15,3	28,2	32,9
Nametao/la mi je svoje stavove i uvjerenja.	12	17	18	37	2,95	14,3	20,2	21,4	44,0
Podcjenjivao/la je moje prijatelje/ice.	12	17	12	44	3,04	14,1	20,0	14,1	51,8
Omalovažavao/la me pred drugima.	27	19	16	22	2,39	32,1	22,6	19,0	26,2

Vrijedao/la me.	22	11	21	31	2,72	25,9	12,9	24,7	36,5
Vikao/la je na mene.	18	15	24	28	2,73	21,2	17,6	28,2	32,9
U naletu bijesa uništavao/la bi moje stvari.	48	10	7	18	1,94	57,8	12,0	8,4	21,7
Prisiljavao/la me na seksualne odnose i onda kada ja to nisam htio/htjela.	46	10	18	10	1,90	54,8	11,9	21,4	11,9
Prijetio/la mi je smrću.	66	6	4	8	1,45	78,6	7,1	4,8	9,5
Prijetio/la je da će se ubiti ako ga/ju ostavim.	43	10	13	17	2,05	51,8	12,0	15,7	20,5
Krivnju za probleme u našoj vezi svaljivao/la je na mene.	7	12	15	49	3,28	8,4	14,5	18,1	59,0
Uvijek je imao/la izgovore za svoja nasilna ponašanja.	15	9	17	43	3,05	17,9	10,7	20,2	51,2
Bio/la je nasilan/la i prema drugima.	40	21	12	11	1,93	47,6	25,0	14,3	13,1
Konzumirao/la je alkohol.	26	10	23	23	2,52	31,7	12,2	28,0	28,0
Konzumirao/la je droge.	47	9	11	16	1,95	56,6	10,8	13,3	19,3
Pod utjecajem alkohola ponašao/la bi se agresivnije nego inače.	46	10	12	16	1,98	54,8	11,9	14,3	19,0
Prešutio/la bih nešto što sam htio/htjela reći ako bih pomislio/la da bi ga/je to moglo uzrujati.	18	13	16	37	2,86	21,4	15,5	19,0	44,0
Nastojao/la sam različitim objašnjenjima drugima opravdati ponašanje moje/g partnera/ice.	12	10	25	38	3,05	14,1	11,8	29,4	44,7
Osjećao/la sam sram pred drugima zbog ponašanja mog/moje partnera/ice.	8	15	23	37	3,07	9,6	18,1	27,7	44,6
Uvjeravao/la me da će se promijeniti nabolje.	11	13	11	50	3,18	12,9	15,3	12,9	58,8
Bojao/la sam se svog/je partnera/ice	29	20	22	14	2,25	34,1	23,5	25,9	16,5
Razmišljao/la sam o samoubojstvu.	55	10	8	11	1,70	65,5	11,9	9,5	13,1

Set tvrdnji iz Tablice 3 odnosi se isključivo na dio uzorka koji je osobno doživio partnersko nasilje u vezi, odnosno na one sudionike koji su doživjeli nasilje u nekom obliku od strane partnera/ice. Dobiveni podaci pokazuju učestalost doživljenog nasilja, ali i određena devijantna ponašanja partnera/ice te emocionalno stanje žrtava. Anketni upitnik bio je podijeljen na dva dijela – prvi dio sačinjavala su pitanja koja su se odnosila na općenite stavove o nasilju u mladenačkim vezama, a cilj je bio saznati kakvo je prevladavajuće mišljenje hrvatske mladeži o određenim oblicima nasilja u vezi. Pitanja i tvrdnje iz drugog dijela upitnika odnosila su se isključivo na pojedince iz uzorka koji su osobno doživjeli nasilje u vezi, što je bilo istaknuto u uputi za ispunjavanje. Ostali sudionici zamolili su se da preskoče taj dio upitnika.

Prva tvrdnja iz Tablice 3 ispituje učestalost ljubomornog ponašanja partnera/ice, na što je čak 67,4 % sudionika označilo da je to učestalo ponašanje njihove/og partnera/ice, dok ih 26,7 % tvrdi da im partner/ica samo povremeno iskazuje ljubomoru. To je ukupno 94,1 % afirmacijskih odgovora, a ako tome pridodamo još 4,7 % sudionika koji su se izjasnili da im je partner/ica vrlo rijetko ljubomoran/na, dolazimo do značajnih 98,8 % (AR = 3,60). Nadalje, oko 72 % sudionika doživjelo je povremeno ili često zabrane od partnera/ice da se druži s osobama suprotnog spola (AR = 3,08), uključujući kolege/ice u školi, na fakultetu, radnom mjestu i dr. (AR = 3,17). Približno 40 % sudionika izjašnjava se da im je partner/ica često ograničavao slobodu kretanja, odnosno uvjetovao/la da ne smiju ići na određena mjesta bez njihove prisutnosti. Samo 20-ak % sudionika tvrdi da uopće nemaju takvo iskustvo (AR = 2,68). Polovica sudionika iz uzorka smatra da im se partner/ica često ponašao/la posesivno prema njima, dok 12 % nikako ne dijeli to mišljenje (AR = 3,08). Očekivano, slični su podaci dobiveni za tvrdnju koja ispituje očekivanja od nasilnog/e partnera/ice da im se žrtva mora javiti za odobrenje ako negdje želi otići (AR = 3,07). Po pitanju kontroliranja fizičkog izgleda, 36,7 % sudionika tvrdi da ih je partner/ica rijetko ili povremeno kontrolirao, dok je kod 23,8 % to ipak bio čest slučaj (AR = 2,19). Trećini sudionika je partner/ica redovito provjeravao/la poruke na mobitelu i na taj način kontrolirao/la s kime je u kontaktu i o čemu komunicira (AR = 2,71). Verbalno nasilje u vidu vrijeđanja često je doživjelo 36,5 % sudionika, povremeno 24,7 %, a vrlo rijetko 12,9 %, dok 25,9 % sudionika tvrdi da nikada nije doživjelo takav oblik nasilja (AR = 2,72). Seksualno nasilje, odnosno nekonsenzualne seksualne odnose u vezi, često je doživjelo 11,9 % sudionika i jednako toliko ih je doživjelo vrlo rijetko, dok ih je povremeno doživjelo 21,4 %. Sudionici koji su se izjasnili da nikada nisu doživjeli seksualno nasilje u vezi čine više od polovice ukupnog uzorka (skoro 55 %; AR = 1,90). Prijetnje smrću u rijetkim situacijama

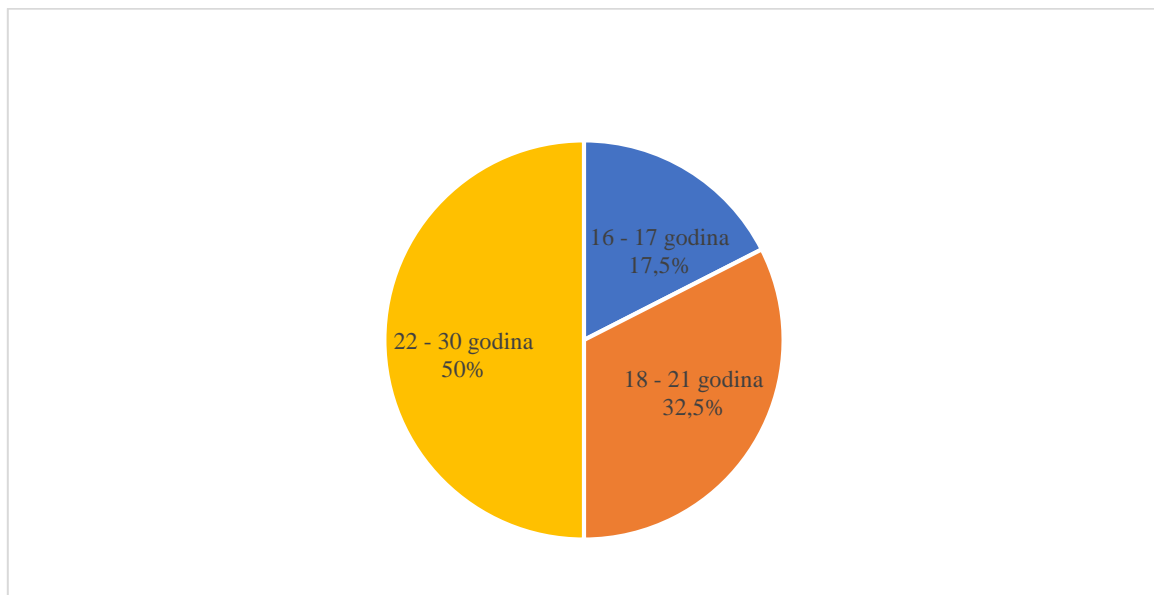
doživjelo je 7,1 % sudionika; skoro 5 % doživjelo je to povremeno, a nešto manje od 10 % doživjelo je često (AR = 1,45). S druge strane, prijatnu partnera/ice da će počiniti samoubojstvo nerijetko je doživjelo 20,5 % sudionika, dok više od polovice (51,8 %) nikada nije doživjelo takav oblik prijatne (AR = 2,05). Projiciranje krivnje za probleme u vezi s partnera/ice na žrtvu čest je obrazac kod 59 % sudionika (AR = 3,28) i, slično tome, polovica sudionika izjašnjava se da je njihov/a nasilan/na partner/ica uvijek imao/la izgovor kojim bi nastojao/la opravdati svoje neprimjereno ili nasilno ponašanje (AR = 3,05). Tvrdnje o konzumiranju alkohola (AR = 2,52) i droga (AR = 1,95) ukazuju da postoji navika konzumiranja istih i to u takvoj mjeri da samo 31,7 % sudionika tvrdi da im partner/ica nikada nije konzumirao/la alkohol te nešto više njih (56,6 %) tvrdi isto za droge. Nadalje, 44 % sudionika često nije slobodno izražavalo vlastito mišljenje ako su smatrali da bi to uzrujalo partnera/ice, odnosno prešutjeli bi ono što su htjeli reći (AR = 2,86), a čak 72,2 % sudionika osjećalo bi ponekad ili često sram zbog načina na koji se ponaša njihov partner/ica (AR = 3,07). Otprilike jednako toliko (74,1 %) nastojalo bi različitim objašnjenjima opravdati ta ponašanja pred drugima (AR = 3,05). Sudionici su često (58,8 %) ili povremeno (12,9 %) svjedočili obećanjima partnera/ice da će promijeniti svoje ponašanje nabolje (AR = 3,18). U konačnici, čak se 16,5 % sudionika izjasnilo da je nerijetko osjećalo (ili još uvijek osjeća) strah od osobe s kojom su bili (ili su još uvijek) u intimnoj vezi, a oko 50 % strepi povremeno ili samo u određenim situacijama koje se rijetke dogode (AR = 2,25), a na tvrdnju koja ispituje razmišljanje o počinjenju suicida, afirmativno je odgovorilo zabrinjavajuće visokih 34,5 % sudionika (AR = 1,70). To je očiti indikator da se žrtvama treba pravovremeno pomoći kako uopće ne bi došlo do razmišljanja o samoubojstvu kao izlazu iz stanja u kojemu se nalaze (vidi tablicu 3).

8.3. Iskustva subuzorka

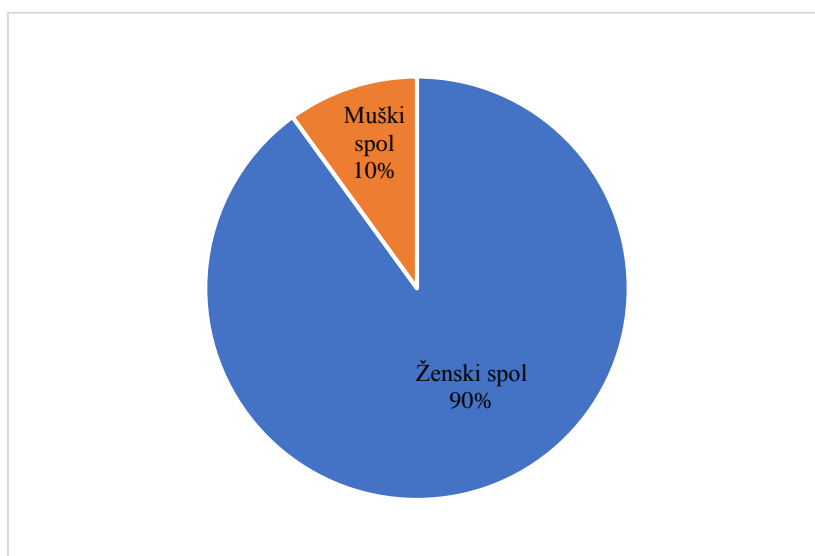
Prva tri seta tvrdnji ispitivala su stavove i percepciju o nasilju u mladenačkim vezama, ali i vlastita iskustva doživljenog i počinjenog nasilja. Uz pretpostavku da mladi ljudi ne prepoznaju uvijek sve oblike nasilnih ponašanja, u prethodnom setu ponudile su im se tvrdnje koje su zapravo primjeri nasilnih ponašanja, a od sudionika se tražilo da se izjasne jednim od ponuđenih četiri verbalna kvantifikatora – nikada, vrlo rijetko, povremeno, često. Nakon tog seta tvrdnji, uslijedilo je filter pitanje na kojem su se sudionici trebali izjasniti jesu li ikada doživjeli nasilje u vezi, pri čemu se oko 20 % sudionika (N=86) izjasnilo da imaju iskustva s nasiljem u vezi u smislu da su bili žrtva. Ako to usporedimo s podacima dobivenim na prethodnom nizu tvrdnji,

evidentan je nesrazmjer, odnosno na određenim tvrdnjama afirmativno se izjasnio veći broj sudionika nego što su se kasnije izjasnili kao žrtve nasilja.

Filter pitanjem eliminirali su se sudionici koji nemaju iskustva s nasiljem u vezi, čime se dobio subuzorak sudionika koji imaju to iskustvo. Na pitanje o dobi i spolu subuzorka izjasnilo se 40 sudionika, ali u nastavku je na pitanja odgovaralo između 80 i 90 sudionika. Moglo bi se pretpostaviti da se neki sudionici jednostavno nisu htjeli izjasniti po pitanju dobi i spola, s obzirom na to da su imali mogućnost preskočiti bilo koje pitanje na koje nisu htjeli dati odgovor, ili su smatrali da nisu bili žrtve nasilja, ali kada su nastavili čitati pitanja u upitniku, shvatili su da se neke tvrdnje odnose i na njih, odnosno da imaju iskustva s određenim oblicima nasilja. U svakom slučaju, postotak onih koji su nastavili odgovarati na pitanja i tvrdnje koje se odnose samo na one koji imaju iskustva s nasiljem u vezi, varirao je između 17,6 % i 20,2 %, što je konzistentno s podatkom iz prvog dijela upitnika u kojem se 19,2 % sudionika ukupnog uzorka (N=455) izjasnilo da je doživjelo neki oblik nasilja u vezi (vidi graf 10). Stoga, dobna i spolna struktura uzorka koji je doživio nasilje u vezi procjenjuje se na temelju onih sudionika koji su se o tome izjasnili. Sedmero sudionika istraživanja, odnosno 17,5 % izjasnilo se da u trenutku ispunjavanja ankete ima između 16 i 17 godina; 13 sudionika ima između 18 i 21 godinu (32,5 %) te točno 50 %, odnosno 20 sudionika ima između 22 i 30 godina (graf 13). Spolnu strukturu čini 90 % ženskih sudionica (ukupno 36) te 10 % muških, odnosno 4 sudionika (graf 14).

Graf 13. *Dobna struktura subuzorka koji čine samo pojedinci koji su se izjasnili da su osobno doživjeli nasilje u vezi*

Graf 14. Spolna struktura subuzorka koji čine samo pojedinci koji su se izjasnili da su osobno doživjeli nasilje u vezi

Svakako treba istaknuti kako se u prvom dijelu upitnika, gdje su se pitanja odnosila na sve sudionike, nitko nije izjasnio da ima manje od 18 godina, dok se u drugom dijelu upitnika, koji se odnosio samo na sudionike s osobnim iskustvom nasilja u vezi, čak sedmero sudionika izjasnilo da pripadaju u dobnu skupinu od 16 do 17 godina. Taj podatak može ukazivati na to da su ti sudionici imali veliku volju sudjelovati u provođenju ankete i da imaju osobni problem vezan uz temu istraživanja, ali može biti da se nisu osjećali dovoljno ugodno pa su mijenjali odgovore, a evidentno je i da se dio sudionika iz subuzorka nije ni htio izjasniti na pitanja o dobi i spolu, što je objašnjeno na prethodnoj stranici. To ne čudi s obzirom na osjetljivost teme i upravo zato im je bila osigurana sloboda izbora prilikom odlučivanja na koja pitanja žele dati odgovor, a na koja ne. Nesrazmjer u dobi dijela sudionika iz uzorka i subuzorka upućuje na to da iako su sudionici uglavnom vrlo otvoreno i iskreno odgovarali na postavljena pitanja, i dalje u određenoj mjeri egzistira strah od toga da ne bi bili prepoznati, iako im je u uvodnom dijelu objašnjeno da se njihovi odgovori nikako ne mogu povezati s njima i da će služiti isključivo za skupnu obradu i interpretaciju podataka.

Tablica 4. Iskustva doživljenog nasilja u vezi i popratne reakcije

Pitanja koja se odnose na vlastita iskustva doživljenog nasilja u vezi	Rezultati	
	Relativna frekvencija	Apsolutna frekvencija N = 88
Koje ste oblike nasilja u vezi pretrpili? (bilo je moguće označiti više odgovora)		
Fizičko nasilje	43,2 %	38
Psihičko i emocionalno	88,6 %	78
Seksualno nasilje	29,5 %	26
Ekonomsko nasilje	11,4 %	10
Kome ste se prvo obratili za savjet/pomoć nakon doživljenog nasilja?	Relativna frekvencija	Apsolutna frekvencija N = 87

Prijatelju/ici	44,8%	39
Nikome	29,8 %	26
Roditeljima	12,6 %	11
Sestri/bratu	6,9 %	6
Policiji	2,3 %	2
Ostalo	3,4 %	3
Jeste li ikada prijavili policiji nasilnu/og partnera/icu?	Relativna frekvencija	Apsolutna frekvencija N = 89
Da	11,2 %	10
Ne	88,8 %	79
Ako nikada niste nasilnu/og partnera/icu prijavili policiji, koji je razlog tome?	Relativna frekvencija	Apsolutna frekvencija N = 77
Sram/neugoda	39 %	30
Zbog pretpostavke da mi policija neće moći pomoći	35,1 %	27
Zbog straha da će mi se partner/ica osvetiti za to	29,9 %	23
Zbog pretpostavke da me policija neće shvatiti dovoljno ozbiljno	28,6 %	22
Nepovjerenje u policiju	18,2%	14
Nedostatak podrške	13 %	10
Ostalo	27,3 %	21
Ako ste bili žrtva fizičkog nasilja u ljubavnoj vezi, kako ste reagirali na prvo iskustvo nasilja?	Relativna frekvencija	Apsolutna frekvencija N = 53
Nisam reagirao/la jer smatram da se svakome može dogoditi da naglo reagira u nekoj situaciji.	34 %	18
Uzvratio/la sam fizičkom silom.	28,3 %	15
Pokušao/la sam razgovorom smiriti partnera/icu.	28,3 %	15
Odmah sam prekinuo/la vezu.	26,4 %	14
Razgovarao/la sam s prijateljima/cama.	24,5 %	13
Pravio/la sam se da se ništa nije dogodilo.	24,5 %	13
Razgovarao/la sam s obitelji.	13,2 %	7
Pozvao/la sam policiju.	7,5 %	4
Ako niste odmah prekinuli nasilnu vezu, koji je razlog tome?	Relativna frekvencija	Apsolutna frekvencija N = 78
Vjerovanje da će se partner/ica promijeniti.	59 %	46
Bio/la sam jako zaljubljen/a i nisam htio/htjela prekidati vezu.	48,7 %	38
Partner/ica bi me molio da ne prekidamo vezu.	32,1 %	25
Partner/ica je prijetilo/la da će se ubiti ako ga/ju ostavim.	26,9 %	21
Mislio/la sam da neću više naći drugu/og partnera/icu.	15,4 %	12

Htio/htjela sam prekinuti nasilnu vezu, ali se nisam usudio/la zbog prijetnji partnera/ice	15,4 %	12
Ostalo	9,1 %	7
Ako ste bili žrtva nasilja u vezi dok ste pohađali školu, jeste li potražili pomoć u školi od profesora, pedagoga ili nekog drugog?	Relativna frekvencija	Apsolutna frekvencija N = 66
Nisam uopće razmišljao/la da potražim pomoć u školi.	63,6 %	42
Nisam jer mi je bilo neugodno pričati o tome.	12,1 %	8
Razmišljao/la sam o tome, ali nisam imao/la dovoljno povjerenja ni u jednog djelatnika škole.	9,1 %	6
Nisam jer sam se bojao/la da ne kažu mojim roditeljima.	4,5 %	3
Jesam, obratio/la sam se nekome iz škole za pomoć (profesoru, pedagogu ili nekom dr.)	3 %	2
Jeste li ikada zatražili stručnu psihološku ili psihijatrijsku pomoć zbog nasilja u vezi koje ste doživjeli?	Relativna frekvencija	Apsolutna frekvencija N = 34
Da	11,8 %	4
Ne	88,2 %	30

Tablica 4 prikazuje oblike nasilja u vezi koje su sudionici doživjeli, kao i podatke o tome kako su reagirali, kome su se obratili za pomoć/savjet, zašto nisu prekinuli vezu, jesu li slučaj prijavili policiji, jesu li se povjerali nekom od zaposlenika škole te jesu li potražili stručnu psihološku pomoć. Na sva pitanja bilo je moguće označiti više odgovora, odnosno sve odgovore za koje su sudionici smatrali da se odnose na njih. Isto tako, ni na jedno pitanje nije bilo obavezno odgovoriti, odnosno postojala je mogućnost preskočiti pitanja. Tako se o doživljenom nasilju odlučilo izjasniti 88 sudionika, pri čemu je 43,2 % sudionika potvrdilo da su bili žrtve nekog oblika fizičkog nasilja; 88,6 % ih je doživjelo psihičko, odnosno emocionalno nasilje. Seksualno nasilje doživjelo je 29,5 % sudionika, dok iskustvo ekonomskog nasilja potvrđuje 11,4 %. Jedno od pitanja propitivalo je kome su se prvo obratili za savjet/pomoć nakon doživljenog nasilja, a dobiveni su sljedeći podaci: najviše sudionika savjet je potražilo kod prijatelja/ice, njih 44, 8%, dok je skoro 30 % odlučilo to zadržati za sebe i ni s kim ne podijeliti. Roditeljima se povjeralo 12,6 % sudionika, sestri ili bratu oko 7 %, a policiji samo dvije osobe, odnosno 2,3 %. Generalno, na prijavu policiji odlučilo se oko 11 % (10 sudionika), a ostalih 89 %, tj. 79 preostalih sudionika odlučilo je ipak zaštititi partnera/icu od službene prijave i daljnjeg

postupanja. Dio sudionika (39 %) izjasnio se da nije podnio prijavu zbog srama ili neugode. Skoro 64 % sudionika mišljenja je da im policija neće moći pomoći ili da ih neće shvatiti dovoljno ozbiljno; 30 % sudionika nije se usudilo podnijeti prijavu jer su smatrali da bi im se partner/ica u nekom trenutku mogao/la osvetiti za to; 18 % sudionika izražava nepovjerenje u policiju, a 13 % ih je smatralo da im nedostaje podrška, odnosno osjećali su se prepušteni samima sebi. Na pitanje o tome kako su reagirali nakon prvog doživljenog nasilja u vezi, najviše sudionika (34 %) odgovorilo je da je izostala reakcija, odnosno da nisu ništa poduzeli jer su mišljenja da se svakome može dogoditi impulzivna reakcija u nekoj situaciji; 28,3 % sudionika uzvratilo je fizičkom silom. S druge strane, jednako toliko ih je razgovorom nastojalo umiriti i urazumiti partnera/icu. Nešto manje (26,4 %) ih je odmah prekinulo vezu, a samo 7,5 % je pozvalo policiju da intervenira. Na to pitanje odlučilo je odgovoriti 53 sudionika, a samo ih se 14 izjasnilo da su odmah prekinuli vezu. Za ostale se stoga pretpostavlja da su odlučili nastaviti intimnu vezu unatoč nasilju, a sljedeće pitanje ispituje upravo motivaciju za time. Najviše sudionika (59 %) vjerovalo je i nadalo se da će se partner/ica promijeniti nabolje. Bili su jako zaljubljeni (oko 49 %) i stoga nisu htjeli prekidati vezu, već su partneru/ici pružili novu šansu, a 32 % sudionika su partner/ica molili da ne prekidaju vezu i tako su ih nagovorili da nastave intimnu partnersku vezu, a puno ih je i prijetilo (27 %) da će si oduzeti život; 15 % sudionika smatralo je da neće pronaći novu/og partnera/icu pa su radije ostali s trenutnim partnerom/icom, a jednako toliko ih je htjelo prekinuti nasilnu vezu, ali zbog prijetnji partnera/ice nisu se usudili to napraviti. Oni sudionici koji su doživjeli nasilje u vezi dok su išli u školu, njih 66, u najvećem postotku (63,6 %) izjasnili su se da uopće nisu razmatrali mogućnost da se povjere profesoru/ici ili nekom drugom stručnom osoblju škole, a 12 % ih to nije napravilo jer im je bilo neugodno pričati o tome. Šestero sudionika (9,1 %) nije imalo dovoljno povjerenja ni u jednog profesora/icu da bi im se obratilo s tim problemom, a troje (4,5 %) ih se nije htjelo povjeriti jer su smatrali da bi profesor/ica onda to prenijeli njihovim roditeljima. Konačno, samo dvoje sudionika izjasnilo se da su se obratili za savjet ili pomoć nekome od zaposlenika škole (profesoru, pedagogu ili nekom drugom djelatniku škole). Također, samo četvero sudionika (11,8 %) je u nekom trenutku potražilo stručnu psihološku ili psihijatrijsku pomoć od ukupno 34 sudionika koji su se htjeli izjasniti na tome pitanju.

Ono što svakako vrijedi istaknuti jest da je u upitniku bilo uključeno i pitanje koje je ponudilo prostor, za one koji su to htjeli, da ukratko opišu kako je izgledao prekid veze s nasilnim/om partnerom/icom. Šezdesetak sudionika opisalo je vrlo detaljno vlastita iskustva prekida, ali zbog poštivanja anonimnosti sudionika, u ovom radu neće se iznositi konkretni primjeri.

Međutim, upravo ti detaljni opisi indikatori su da mladi imaju potrebu govoriti o problemu nasilja, kao i da ima još puno prostora i mogućnosti za iscrpnija istraživanja.

9. Ograničenja istraživanja

Za potrebe ovog istraživanja korišten je *online* anketni upitnik kao mjerni instrument, što svakako ima i prednosti i nedostatke. Prednosti takvog načina provođenja anketa, prije svega, su pojednostavljeni način prikupljanja, unošenja i analiziranja podataka. Međutim, jedan od najznačajnijih nedostataka jest nemogućnost kontroliranja uzorka, kao i „nedostatak okvira koji uzrokuje nemogućnost izračunavanja vjerojatnosti izbora za jedinice koje ulaze u uzorak“ (Dumičić i Žmuk, 2009: 16). To može ishoditi uzorkom koji nije reprezentativan za populaciju, odnosno može se dogoditi da se rezultati ankete ne mogu generalizirati. Međutim, moguće je „obraćanjem ispitanicima navedenim u raspoloživom okviru izbora, postići kontrolu vjerojatnosti izbora ispitanika te tako stvoriti preduvjete za generalizaciju rezultata s uzorka na populaciju iz okvira“ (Dumičić i Žmuk, 2009: 16).

U ovom slučaju, uzorak je obuhvatio 455 sudionika, mladih osoba s teritorija Republike Hrvatske, a uvidom u dobivene rezultate primjećuje se da je prisutna varijacija s obzirom na dob, stupanj obrazovanja i mjesto stanovanja. Pri provođenju *online* anketnog istraživanja, ne može se utjecati na vanjske čimbenike i okolinu u kojoj se sudionici nalaze u vrijeme ispunjavanja anketnog upitnika.

Također, motivacija za ispunjenje anketnog upitnika ovakve tematike ovisi o svakome pojedinačno, kao i koncentracija te vrijeme promišljanja, koji ovise i o situacijskim čimbenicima. Dužina upitnika, odnosno broj pitanja, može utjecati na odustajanje od ispunjavanja (Maliković, 2015:53). Budući da se ovim istraživanjem nastojalo detaljno ispitati stavove, percepciju i osobna iskustva, anketni upitnik bio je vrlo detaljan i sadržavao je mnogo pitanja i tvrdnji, što može upućivati na to da je sudionicima padala razina motivacije i koncentracije kako su se približavali kraju upitnika. Time bi se možda moglo objasniti zašto se samo 40 sudionika iz subuzorka izjasnilo na pitanje o spolu i dobi, a na ostala pitanja duplo više. Može se pretpostaviti da su u tom trenutku izgubili interes, ali kada su vidjeli ostala pitanja u kojima su prepoznali vlastita iskustva, ponovno su osjetili motivaciju da nastave.

10. Rasprava

Prethodno prezentirani rezultati pružaju detaljne deskriptivne podatke o stavovima, percepciji i iskustvima mladeži iz Republike Hrvatske s nasiljem u mladenačkim vezama. Cilj ovog diplomskog rada bio je istražiti navedeno, odnosno utvrditi postoji li svijest među mladeži u Hrvatskoj o postojanju problema nasilja u mladenačkim vezama, kako percipiraju takvo nasilje, odnosno prepoznaju li nasilne obrasce ponašanja u mladenačkim vezama kao takve te imaju li osobna iskustva s nasiljem u vezi.

Sumirajući prethodno analizirane rezultate istraživanja, može se zaključiti kako su mladi u Republici Hrvatskoj u velikoj mjeri osviješteni o postojanju problema nasilja u vezi i da prepoznaju pojavne oblike na svim razinama nasilja – fizičkom, psihičkom i seksualnom. Međutim, moguće je da bi bili dobiveni drugačiji rezultati da je u istraživanju sudjelovao veći broj mladića, a ne samo desetina u odnosu na ukupan uzorak.

U svakom slučaju, uspoređujući dobivene rezultate s onima iz prethodno provedenih istraživanja u zadnjih desetak godina, primjećuje se pozitivan pomak, odnosno mladi su svjesni da ljubomora nije uvijek iskaz ljubavi, već je češće sredstvo kontrole i dominacije nad partnerom. Nadalje, ne slažu se da je normalno i prihvatljivo zapostaviti obitelj i prijatelje, odnosno potpuno se podrediti partneru. Što se tiče dojma ravnopravnosti u društvu, dobiveni su podijeljeni rezultati, što upućuje na to da u određenim sredinama i dalje egzistira patrijarhalni stil odgoja i života u kojemu žene i muškarci nisu ravnopravni u svim aspektima. Većina sudionika ne slaže se da bi žene trebale biti popustljive prema partneru i istovremeno dijele mišljenje kako su žene emocionalno osjetljivije nego muškarci. S druge strane, ne podržavaju tvrdnju da „pravi“ muškarci trebaju biti dominantni u vezi.

Slično kao za pitanje ravnopravnosti, podijeljena su mišljenja i oko tvrdnje da se žene najčešće dotjeruju s namjerom privlačenja pažnje muškaraca, što je česta polemika u javnosti. Dok neki smatraju da je izazovno odijevanje, i dotjerivanje općenito, očiti povod za obraćanjem pažnje, oponenti tog mišljenja tvrde da se žene uređuju prvenstveno zbog sebe samih, odnosno da sebi budu lijepe. Većina sudionika istraživanja ne slaže se da žene često prkose svojim partnerima, niti da su najčešće krive za razmirice i svađe u vezi. Ponovno, rezultati bi možda bili drugačiji da je bio veći udio mladića u uzorku. Međutim, sudionici su se gotovo jednoglasno složili na prethodnoj tvrdnji, što upućuje na to da ni mali udio muških sudionika ne misli da su žene uvijek te koje iniciraju svađu. S druge strane, sudionici nisu složni oko tvrdnje da muškarci reagiraju burnije i agresivnije nego žene, što upućuje na to da su djevojke i žene iz uzorka

svjesne da i same mogu reagirati jednako agresivno. Podatak koji svakako indicira da se treba uložiti dodatan napor u osvještavanje i prevenciju nasilja jest onaj koji je dobiven ispitivanjem upoznatosti sudionika s njihovim zakonskim pravima u slučaju da dožive nasilje od strane partnera/ice te o postojanju udruga kojima se mogu obratiti za savjet, pomoć i podršku. Naime, dobiveni podaci izvještavaju da mladi uključeni u ovaj uzorak procjenjuju kako nisu dovoljno upoznati sa zakonskim okvirom, niti s radom udruga koje djeluju u Republici Hrvatskoj za pomoć žrtvama nasilja. Jednako alarmantan pokazatelj je gotovo ujedinen stav sudionika istraživanja da u hrvatskoj javnosti ne postoji visoka svijest o problemu nasilja u mladenačkim vezama. Mladi procjenjuju na temelju okolnosti kojima su okruženi kako hrvatska javnost još uvijek ne doživljava dovoljno ozbiljno ovaj problem. Slično tome, neznatan je postotak onih koji su se izjasnili kako smatraju da se nadležne institucije dovoljno posvećuju prevenciji i rješavanju problema nasilja u mladenačkim vezama, dok svi ostali sudionici imaju potpuno oprečno mišljenje.

Mladi iz Republike Hrvatske koji su dio ovog uzorka prepoznali su da se psihičko nasilje često ne doživljava jednako ozbiljno kao fizičko nasilje, koje uvijek generira promptniju reakciju te strožu osudu i nikako ne opravdavaju fizičku agresiju, čak niti u iznimnim situacijama, kao što može biti nevjera partnera/ice. Tome u prilog ide i podatak kako je većina sudionika iz uzorka suglasna oko toga da ne bi vrednovali udarac kao manje zlo u odnosu na nevjera partnera/ice, što je pomalo i neočekivan rezultat, zbog iznimnog osjećaja privrženosti i zaljubljenosti u tim godinama, ali svakako pozitivan pokazatelj da su mladi svjesni kako nijedan oblik fizičkog nasilja nema opravdanje. Također, značajan pozitivan pokazatelj jest i podatak da mladi iz uzorka najčešće ne vjeruju da su zabrane koje partner/ica nameće u vezi pozitivnog karaktera, već djeluju kao sredstvo obmane, kontrole i dominacije.

Sudionici uglavnom ne podržavaju tvrdnju da su žrtve nasilja u vezi same sebi krive za to što trpe, ali istovremeno gotovo polovica sudionika smatra da su takve osobe slabog karaktera i niskog samopoštovanja. S druge strane, sudionici su se u velikoj mjeri složili kako smatraju da nasilnu vezu nije jednostavno prekinuti, ali istovremeno smatraju da su osobe koje ostaju u nasilnoj vezi slabog karaktera i niskog samopouzdanja, što upućuje na to da mlade treba osvijestiti kako svatko može postati žrtvom nasilja u vezi, bez obzira na to kakvog je karaktera i koliko je samosvjestan i samopouzdan.

Svakako valja istaknuti i da veliki broj mladih razumije da je moguće doživjeti silovanje u vezi, odnosno prisiljavanje partnera/ice na seksualne odnose. Međutim, tu se opet nameće pitanje bi

li dobiveni podaci bili drugačiji da je u istraživanju sudjelovalo više mladića. Time se ostavlja prostor za buduća istraživanja i komparativne analize na temelju spola sudionika.

Nakon ispitivanja stavova o nasilju u mladenačkim vezama, uslijedila je detaljna analiza učestalosti počinjenog i doživljenog nasilja u vezi. Dobiveni podaci pokazali su kako je na svaku od devet tvrdnji kojima se propitivala učestalost počinjenog nasilja značajno više sudionika odgovorilo negativno, nego afirmativno. Drugim riječima, sudionici su se najčešće izjasnili da nisu nikada počinili neki od navedenih oblika nasilja, ili su to učinili vrlo rijetko. Iznimke su svađanja ili prepirke, provjeravanja gdje se partner/ica nalazi i ljubomorna ponašanja, što su najbenigniji oblici nasilja u odnosu na fizičko ozljeđivanje, prijetnje, ucjene i verbalne agresije.

U svrhu ispitivanja učestalosti doživljenog nasilja postavljene su specifične tvrdnje koje opisuju određenu nasilnu situaciju, kako bi se s obzirom na dobivene podatke stekao bolji uvid u to koliko su stvarno često doživjeli neki od oblika nasilja. U istraživanju se pošlo od pretpostavke da mladi ne prepoznaju uvijek sve pojavne oblike nasilja i da na njihovu percepciju mogu utjecati razni vanjski čimbenici. Dobiveni podaci izvještavaju o tome da sudionici u velikoj mjeri imaju iskustva s različitim oblicima nasilja koje su doživjeli od strane partnera/ice. Sudionici uzorka izjasnili su se u zabrinjavajuće visokoj mjeri (više od dvije trećine) da je njihovom/oj partneru/ici smetalo kada bi komunicirali s kolegama suprotnog spola i da su htjeli kontrolirati s kim se druže i gdje izlaze, odnosno da su se ponašali kao da su njihovo vlasništvo. Često su im provjeravali poruke na mobitelu i podcjenjivali osobe s kojima se druže. Ti podaci potvrđuju teoriju da nasilni partneri žele steći dominaciju na način da kontroliraju komunikaciju i da udalje žrtvu od osoba s kojima je bliska. Kao što su i prethodna istraživanja pokazala (Hodžić, 2007; Ajduković i sur., 2011, Vučetić, 2016), sudionici istraživanja rjeđe su doživjeli oblike fizičkog ili seksualnog nasilja, a češće su pretrpjeli psihičko i emocionalno nasilje, odnosno verbalne agresije. Mnogi su prihvatili takvo ponašanje partnera do te mjere da bi često prešutjeli nešto što im je bilo na umu kako ne bi uzrujali partnera/icu svojom izjavom. Svjedočili su brojnim opravdanjima partnera/ice i obećanjima da je svjestan/na svojih mana i da će se promijeniti nabolje. Vrlo velik broj sudionika izjasnio se kako je osjećao sram zbog načina na koji se ponaša njegov/a partner/ica, ali ipak su brojnim objašnjenjima nastojali opravdati ta ponašanja pred drugima, što potvrđuje otprije izloženu teoriju da se mladi jako vežu za svoje partnere i nastoje „spasiti“ vezu.

Drugi dio anketnog upitnika odnosio se samo na one sudionike uzorka koji su bili izravna žrtva nasilja u vezi. Upitnik je sadržavao uputu u kojoj se objasnilo da se naredna pitanja i tvrdnje odnose samo na one sudionike koji su doživjeli nasilje od strane partnera/ice. Stoga je dobiven subuzorak koji je pokazao nesrazmjer u odnosu na podatke dobivene na prethodnom setu tvrdnji kojima se propitivala učestalost doživljenih oblika nasilja. Evidentno je da se na pojedinim tvrdnjama afirmativno izrazio daleko veći broj sudionika nego što su se kasnije izjasnili kao osobe koje su bile žrtve nasilja u vezi. Time se pokazalo da sudionici često nisu spremni prihvatiti „status“ žrtve i identificirati se na taj način. Sudionici su pokazali zainteresiranost i motivaciju odgovarati na pitanja sve do trenutka kada se od njih tražilo da se izjasne jesu li bili žrtva. Štoviše, na pitanje o dobi i spolu izjasnilo se samo 40 sudionika subuzorka, dok se na svako ostalo pitanje ili tvrdnju izjasnilo između 80 i 92 sudionika.

Međutim, treba istaknuti kako oni sudionici koji su doživjeli nasilje u vezi dok su pohađali školu, nisu potražili pomoć od profesora ili nekog drugog stručnog suradnika, a također nisu potražili ni stručnu psihološku ili psihijatrijsku pomoć. To je pokazatelj da se treba pojačano raditi na stvaranju povjerenja između učenika i profesora i ulagati dodatna sredstva u obuku prosvjetnih radnika da prepoznaju potencijalne žrtve te da ih ohrabre da im se obrate za savjet/pomoć. Također, treba osvijestiti mlade da je u redu obratiti se psihologu ili psihijatru za stručnu pomoć i da to ne bi trebao biti tabu u današnjem modernom društvu.

Sumirajući prethodno izloženu analizu i uspoređujući dobivene rezultate s onima koji su dobiveni u nekim od prethodno provedenih istraživanja na temu nasilja u mladenačkim vezama, može se uočiti ponavljajući obrazac, ali i određeni pozitivni pomaci, pogotovo u osviještenosti mladih i prepoznavanju nasilnih ponašanja kao takvih te neodobravanja istih.

Jedno od najvećih takvih istraživanja u Republici Hrvatskoj proveo je Centar za edukaciju, savjetovanje i istraživanje 2004. godine na uzorku od 612 sudionika, a 2007. ponovio je i proširio istraživanje na još većem uzorku. U 2004. godini proveli su pilot istraživanje kojim su ispitivali stavove te prepoznavanje i razumijevanje nasilja u mladenačkim vezama. Dobiveni rezultati pokazali su da je 60% mladih iz uzorka bilo žrtva nasilja u vezi, dok se 43% izjasnilo da su oni bili ti koji su počinili neki oblik nasilja prema partneru/ici. To se razlikuje od rezultata ovog istraživanja, u kojem se oko 20 % mladih izjasnilo da su doživjeli neki oblik nasilja u vezi, a 5,4 % je bilo nasilno. Doduše, CESI je imao nešto veći uzorak, pa je moguće da je zbog toga veći postotak onih koji su se izjasnili da imaju iskustvo s nasiljem u vezi, ili su mladi osvijestili problem nasilja u vezi unazad 16 godina otkad je CESI proveo prvo istraživanje na

tu temu. CESI-jevo prošireno istraživanje iz 2007. uključilo je čak 1014 srednjoškolaca, od kojih se više od dvije trećine (70 %) izjasnilo da su u nekom trenutku doživjeli nasilje u vezi, dok se nešto manje od polovice sudionika izjasnilo da su i sami bili nasilni (Hodžić, 2007: 8). To je opet značajnije više nego u rezultatima ovog istraživanja, ali treba uzeti u obzir da je CESI 2007. godine imao skoro dva i pol puta veći uzorak i, također, puno veći udio muških sudionika – 37 % mladića i 63 % djevojaka (Hodžić, 2007: 30). Rezultati CESI-jevog istraživanja, kao i ovoga, pokazali su da frekventnost nasilja u mladenačkim vezama ovisi o pojavnim oblicima. U ovom istraživanju 43,2 % sudionika (N=38) navodi da je barem jednom doživjelo fizičko nasilje u vezi, dok je psihičko nasilje doživjelo duplo, odnosno 88,6 % (N=78). CESI (Hodžić, 2007:49) je dobio rezultate da se 6 % djevojaka i 4 % mladića izjasnilo da su doživjeli fizičko nasilje, što je brojčano stotinjak sudionika. Međutim, i CESI izvještava kako su se mladi u puno većem broju izjasnili da su doživjeli psihičko nasilje u vezi, rjeđe fizičko, a najrjeđe seksualno, što je slično rezultatima i ovog istraživanja.

Prema svemu navedenom, čini se da se promijenila i percepcija mladih o određenim ponašanjima kao nasilnima ili potencijalno nasilnima. Dok je CESI (Hodžić, 2007: 62) objavio podatke kako 61 % mladih ne doživljava ljubomoru kao nasilje ili sredstvo kontrole, u ovom istraživanju podaci upućuju na promjenu svijesti kod mladih ljudi. Naime, čak 60,7 % mladih ne slaže se s tvrdnjom da je ljubomora znak ljubavi, a samo 8,6 % uvjeren je da je ljubomora prije znak ljubavi, nego sredstvo kontrole i dominacije u vezi.

Ajduković i sur. (2011) proveli su vlastito istraživanje četiri godine nakon CESI-ja na 623 učenika srednjih škola, a rezultati su pokazali da je 86,4 % učenika iz uzorka doživjelo neki oblik nasilja, dok ih je čak 93,1 % počinilo nasilje.

Sumirajući prethodnu analizu, može se zaključiti kako rezultati dobiveni ovim istraživanjem ukazuju na smanjenje trenda nasilnog ponašanja u mladenačkim vezama. U zadnje vrijeme sve se više govori o tom problemu i kreiraju se razne mjere prevencije i osvještavanja mladih. Osnovale su se razne domaće i međunarodne grupe, kampanje i inicijative, poput Spasi me, Love&Respect, Nasilne veze su bezveze, Nasilje ostavlja tragove – zvoni za nenasilje i dr. Svakako treba uzeti u obzir i strahovit slučaj nasilja u mladenačkoj vezi iz 2017. godine, koji je rezultirao ubojstvom trudne djevojke od strane bivšeg partnera, a koji je bio medijski popraćen i koji je zadobio iznimnu osudu i gnjev javnosti i nakon kojeg se još žustrije počelo govoriti o problemu intimnog partnerskog nasilja.

Ovo istraživanje pokazalo je potencijal za daljnjom razradom i detaljnijom analizom za buduće radove. U prilog tome idu i komentari sudionika, koji su na kraju anketnog upitnika mogli, ako su to željeli, zabilježiti vlastita razmišljanja, dojmove i sl. Sve su poruke bile pozitivne, pohvalili su temu i izrazili zanimanje za rezultate istraživanja. Neki su imali potrebu detaljnije opisati vlastita iskustva, pogotovo detalje koje nisu pokrila pitanja u upitniku, uz što su izrazili i stav da smatraju da se još uvijek ne govori dovoljno o tom problemu. Ovim radom nisu se obradili svi dobiveni rezultati iz anketnog upitnika, koji je bio vrlo detaljan i sveobuhvatan, stoga je intencija te rezultate razraditi i interpretirati u narednim istraživanjima i radovima.

11. Zaključak

Problem nasilja u mladenačkim vezama tematika je koja se u posljednjih dvadesetak godina sve češće i detaljnije obrađuje. Globalno društvo sve brže se razvija i raste pa paralelno s time treba razvijati i svijest o netoleranciji na nasilje. Adolescencija je posebno osjetljivo razdoblje svake individue i period kada je osoba najranjivija i najpodložnija utjecaju okoline te vrijeme kada kreira vlastita mišljenja i stavove (Ninčević, 2009). Za vrijeme tog perioda također dolazi i do prvih emocionalnih odnosa na romantičnoj razini, a obrasci ponašanja u vezi koji se tada usvoje mogu se reproducirati i u budućim intimnim vezama s drugim partnerima. Nasilje u mladenačkim vezama narušava zdravlje, razvoj i kvalitetu života adolescenata na svim razinama (psihičkoj, fizičkoj i socijalnoj) te može rezultirati ozbiljnim posljedicama (Ajduković i Ručević, 2009). Stoga bi trebala biti dužnost i obaveza nadležnih institucija provođenje pravovremenih programa prevencije i edukacija o tome kako se mladić i djevojka trebaju odnositi jedno prema drugome u vezi, odnosno kakva ponašanja su neprihvatljiva.

Cilj ovoga rada bilo je ispitati stavove, percepciju i iskustva mladih u Republici Hrvatskoj s nasiljem u mladenačkim vezama, kako bi se pridonijelo boljem razumijevanju tog problema, što može poslužiti reformiranju i unaprjeđenju postojećih mjera prevencije te stvaranju novih. Za potrebe ovog istraživanja odabrana je populacija mladih ljudi u dobi od 16 do 30 godina s područja cijele Republike Hrvatske. Konačan uzorak činilo je 455 sudionika, a u strukturi sudionika dominantno prevladavaju osobe ženskog spola.

Detaljnou deskriptivnom analizom dobiveni su podaci koji ukazuju na određeni napredak u prepoznavanju nasilnih obrazaca ponašanja u vezi i neodobravanju istih u odnosu na podatke iz prijašnjih istraživanja. Mladi iz Republike Hrvatske prosječno su svjesniji postojanja problema nasilja u mladenačkim vezama nego što je to bilo prijašnjih godina, uspješnije

percipiraju pojavne oblike nasilja i imaju manje negativnih iskustava. U značajnoj mjeri prisutna je osvještenost među mladima da su ljubomorna ponašanja sredstva za kontrolu i dominaciju u vezi. To može biti rezultat razvijenijeg društva u kojemu živimo, uspješnih ishoda mnogih kampanja i inicijativa, postojanja brojnih udruga za pomoć i podršku te javnog govora o tom problemu. Međutim, manji broj sudionika ipak izvještava o doživljenom nasilju, pri čemu je i dalje najčešći doživljeni oblik nasilja psihičko nasilje, a u znatno manjoj mjeri fizičko i seksualno. Također, rezultati su pokazali i određeni nesrazmjer podataka, odnosno odstupanje u odgovorima sudionika na sličnim pitanjima, što upućuje na to da su mladi u nekim situacijama i dalje nesigurni oko toga kakve oblike ponašanja bi definirali kao nasilne i bi li sebe definirali kao žrtvu. Nadalje, dobiveni rezultati upućuju i na to da mladi puno brže i uspješnije percipiraju nasilje koje je usmjereno prema njima ili nekome koga poznaju, dok prilikom izjašnjavanja o tome jesu li oni počinili nasilje nisu spremni afirmativno odgovoriti, iako ostali podaci izvještavaju o tome da su činili određena nasilna ponašanja, najčešće verbalna u obliku upućivanja pogrđnih riječi tijekom svađanja s partnerom/icom te provjeravanja i ljubomornih ponašanja. Drugim riječima, kada je u pitanju počinjeno nasilje mladi isto ne prepoznaju jednako uspješno ili ne pridaju jednaki značaj kao što je slučaj u situacijama doživljenog nasilja, što opet dovodi do zaključka da je nužno uložiti dodatne napore u edukaciju, usmjeravanje i osvještavanje mladih.

Ipak, nakon nekoliko nedavnih, posebno okrutnih slučajeva nasilja u mladenačkim vezama koji su snažno odjeknuli u medijima i pridobili značajnu pažnju javnosti, društvo je postalo otvorenije za razgovor o toj temi i odlučnije u borbi protiv nasilja. Upravo zbog toga, rezultati dobiveni ovim radom mogu koristiti kao poticaj za daljnja istraživanja, kako na kvantitativnoj, tako i na kvalitativnoj razini, s obzirom na to da su mladi iz ovog uzorka pokazali veliku razinu motivacije i zainteresiranosti za sudjelovanjem u istraživanju, iako je u pitanju osjetljiva i intimna tematika.

12. Literatura

- Agnew, R. (1985). Social Control Theory and Delinquency: A Longitudinal Test. *Criminology*, 23(1), 47–61.
- Ajduković, Dean; Löw, Ajana; Sušac, Nika (2011): Rodne razlike i prediktori partnerskog nasilja u mladenačkim vezama. *Ljetopis socijalnog rada*, Vol. 18 No. 3: 527 – 553.
- Ajduković, M. & Ručević, S. (2009). Nasilje u vezama mladih. *Medicus*, 18 (2), 217-225.
- Anderson, J. F., & Kras, K. (2007). Revisiting Albert Bandura's Social Learning Theory to Better Understand and Assist Victims of Intimate Personal Violence. *Women & Criminal Justice*, 17(1), 99–124.
- Bandura, A. (1977). *Social learning theory*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice Hall.
- Becker, H.S. (1963). *Outsiders: Studies in the Sociology of Deviance*. New York: The Free Press.
- Betz, C. (2007). Teen Dating Violence: An Unrecognized Health Care Need. *Journal of Pediatric Nursing*, 22(6), 427–429.
- Breiding, M.J.; Basile, K.C.; Smith, S.G.; Black, M.C. & Mahendra, R.R. (2015). *Intimate Partner Violence Surveillance: Uniform Definitions and Recommended Data Elements*, Version 2.0. Atlanta (GA): National Center for Injury Prevention and Control, Centers for Disease Control and Prevention.
- Bulić, M. (2015). *Utjecaj obiteljskih prilika na poremećaje u ponašanju adolescenata*. Diplomski rad. Pristupljeno 18.05.2020. s: <http://darhiv.ffzg.unizg.hr/id/eprint/5840>
- Cochran, J. K., Sellers, C. S., Wiesbrock, V., & Palacios, W. R. (2011). Repetitive Intimate Partner Victimization: An Exploratory Application of Social Learning Theory. *Deviant Behavior*, 32(9), 790–817.
- Delsol C, Margolin G. The role of family- of- origin violence in men's marital violence perpetration. *Clin Psychol Rev* 2004; 24: 99-122.
- Dumičić, K., Žmuk, B. (2009). Karakteristike korisnika interneta u Hrvatskoj i reprezentativnost internetskih anketa. *Zbornik Ekonomskog fakulteta u Zagrebu*, vol. 7, br. 2, str. 115–140.
- Đuranović, Marina (2013): Obitelj i vršnjaci u životu adolescenata. *Napredak : Časopis za interdisciplinarna istraživanja u odgoju i obrazovanju*, Vol. 154. No. 1-2: 33 – 34.
- Ehrensaft, M.K., Cohen, P., Brown, J., Smailes, E., Chen, H., & Johnson, J.G. (2003). Intergenerational transmission of partner violence: A 20-year prospective study. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 4, 741-753.
- Espelage, D.L; Hong J.S; Valido A. (2018). Associations Among Family Violence, Bullying, Sexual Harassment, and Teen Dating Violence, u knjizi: *Adolescent Dating Violence: Theory, Research, and Prevention*. Academic Press. Chapter 4, str. 85 – 102.
- Exner-Cortens, D. (2014). Theory and teen dating violence victimization: Considering adolescent development. *Developmental Review*, 34(2), 168–188.

- Fergusson, D.M., Boden, J.M., & Horwood, L.J. (2006). Examining the intergenerational transmission of violence in New Zealand birth cohort. *Child Abuse and Neglect*, 30, 89-108.
- Franklin, C.A. (2010). *The Intergenerational Transmission of Intimate Partner Violence*. Texas: Sam Houston State University.
- Frye, N. E., & Karney, B. R. (2006). The context of aggressive behavior in marriage: A longitudinal study of newlyweds. *Journal of Family Psychology*, 20, 12–20.
- García-Moreno, C.; Jansen H.; Ellsberg, M.; Heise, L. & Watts C. (2005). *WHO Multi-country Study on Women's Health and Domestic Violence against Women*. WHO Library Cataloguing-in-Publication Data.
- Hong J.S; Valido A. (2018). Associations Among Family Violence, Bullying, Sexual Harassment, and Teen Dating Violence, u knjizi: *Adolescent Dating Violence: Theory, Research, and Prevention*. Academic Press. Chapter 4, str. 85 – 102.
- Giordano, P. C., Soto, D. A., Manning, W. D., & Longmore, M. A. (2010). The characteristics of romantic relationships associated with teen dating violence. *Social Science Research*, 39(6), 863–874.
- Gover, A., Kaukinen, C., & Fox, K.A. (2008). The relationship between violence in the family of origin and dating violence among college students. *Journal of Interpersonal Violence*, 23, 1667-1693.
- Gvozdić, K., Krulić Kuzman, K., Lukić S., Štelcer, L. i Zalović, T. (2018). *Nasilje u mladenačkim vezama: priručnik za stručnjake*. Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet Sveučilišta u Zagrebu. Pristupljeno 15.06.2020. s: http://cnzd.org/uploads/document/attachment/97/Prirucnik5_nasilje_u_mladenačkim_vezama.pdf
- Halpern, Carolyn Tucker, Oslak Selene, Young Mary, Martin Sandra & Kupper Lawrence (2001): Partner Violence Among Adolescents in Opposite-Sex Romantic Relationships: Findings From the National Longitudinal Study of Adolescent Health. *American Journal of Public Health*, Vol 91, No. 10: 1679 – 1685.
- Hanrahan, D. M. (1996). *Gender and Spousal Violence: A Test of Social Control and Resource Theories*. LSU HistDissertations and Theses.
- Herzberger, S.D. (1983). Social cognition and the transmission of abuse. Poglavlje u knjizi D. Finkelhor, R.J. Gelles, G.T. Hotaling, & M.A. Straus (Eds.), *The dark side of families: Current family violence research*. Beverly Hills, CA: Sage, str. 317 – 329.
- Hodžić, A. (2007). *Nasilje ne prolazi samo od sebe: Izvještaj o istraživanju rodno uvjetovanog nasilja u adolescentskim vezama u Republici Hrvatskoj*. Zagreb: CESI.
- Hranj, M., Jurić, I., Kozjak V., Matasić D., Matoš, L. i Turniški, V. (2018). „Nasilje nije rješenje.“: *Korelati nasilja u partnerskim vezama mladih*. Sveučilište u Zagrebu. Rektorova nagrada za akademsku godinu 2017./2018.
- Jouriles, E. N., McDonald, R., Mueller, V., & Grych, J. H. (2011). Youth Experiences of Family Violence and Teen Dating Violence Perpetration: Cognitive and Emotional Mediators. *Clinical Child and Family Psychology Review*, 15(1), 58–68.

- Kuzman, Marina (2009): Adolescencija, adolescenti i zaštita zdravlja. *Medicus*, Vol. 18 No. 2_Adolescencija: 155 – 170. 2. Matud, Maria Pilar (2007): Dating Violence and Domestic Violence. *Journal of Adolescent Health*, 40: 295 – 297.
- Lawson, J. (2012). Sociological Theories of Intimate Partner Violence. *Journal of Human Behavior in the Social Environment*, 22(5), 572–590.
- Maliković, M. (2015). *Internetska istraživanja*. Sveučilišni priručnik. Filozofski fakultet u Rijeci.
- Marshall, L.L., & Rose, P. (1988). Family of origin violence and courtship abuse. *Journal of Personality and Social Psychology*, 52, 414-418.
- Nicoletti, A. (2000). Recognizing Teen Dating Violence. *Journal of Pediatric and Adolescent Gynecology*, 13(2), 79–80.
- Ninčević, M. (2009). *IZGRADNJA ADOLESCENTSKOG IDENTITETA U DANAŠNJE VRIJEME*. *Odgojne znanosti*, 11 (1(17)), 119-141. Preuzeto 01.05. s <https://hrcak.srce.hr/40005>
- Paat, Y.-F., & Markham, C. (2016). A Gendered Approach to Understanding the Roles of Social Bonding, Personal Control, and Strain on College Dating Violence in Emerging Adulthood. *Journal of Aggression, Maltreatment & Trauma*, 25(8), 793–811.
- Perovic, B. (2016): *Defining Youth in Contemporary National Legal and Policy Frameworks Across Europe*, 3 – 5. Pristupljeno 02.03.2020. s: <https://pjp-eu.coe.int/documents/42128013/47261653/Analytical+paper+Youth+Age+Bojana+Perovic+4.4.16.pdf/eb59c5e2-45d8-4e70-b672-f8de0a5ca08c>
- Reed, E., Silverman, J. G., Raj, A., Decker, M. R., & Miller, E. (2011). Male Perpetration of Teen Dating Violence: Associations with Neighborhood Violence Involvement, Gender Attitudes, and Perceived Peer and Neighborhood Norms. *Journal of Urban Health*, 88(2), 226–239.
- Riggs, D. S., & O'Leary, D. K. (1996). Aggression between heterosexual dating partners: An examination of a causal model of courtship aggression. *Journal of Interpersonal Violence*, 11, 519–540.
- Rosenberg, M.J. (2010). Lemert, Edwin M.: *Primary and Secondary Deviance*. Poglavlje u knjizi *Encyclopedia of Criminological Theory* (2010). Thousand Oaks: SAGE Publications, Inc. Pristupljeno 10.05. s: [https://study.sagepub.com/system/files/Lemert%2C Edwin M. Primary and Secondary Deviance.pdf](https://study.sagepub.com/system/files/Lemert%2C%20Edwin%20M.%20Primary%20and%20Secondary%20Deviance.pdf)
- Saltzman, L.E.; Fanslow, J.L.; McMahon, P.M.; Shelley, G.A. *Intimate Partner Violence Surveillance: Uniform Definitions and Recommended Data Elements*. Pristupljeno 30.04. s: <https://www.cdc.gov/violenceprevention/pdf/ipv/intimatepartnerviolence.pdf>
- Shook N, Gerrity D, Jurich J, Segrist A. Courtship violence among college students: A comparison of verbally and physically abusive couples. *J Fam Violence* 2000; 15: 1-22.

Shorey, R. C.; Cornelius, T. L.; Bell, K. M. (2008). A critical review of theoretical frameworks for dating violence: Comparing the dating and marital fields. *Aggression and Violent Behavior* 13; 185–194.

Simons, R. L., Lin, K.-H. & Gordon, L. C. (1998). Socialization in the Family of Origin and Male Dating Violence: A Prospective Study. *Journal of Marriage and the Family*, 60(2), 467 – 478.

Simons, R. L., Wu, C., Johnson, C., & Conger, R. D. (1995). A test of various perspectives on the intergenerational transmission of domestic violence. *Criminology*, 33, 141-172.

Smith, D. M., & Donnelly, J. (2000). Adolescent Dating Violence. *Journal of Prevention & Intervention in the Community*, 21(1), 53–64

Stith, S. M., & Farley, S. C. (1993). A predictive model of male spousal violence. *Journal of Family Violence*, 8(2), 183-201.

Stith, S.M., Rosen, K.H., Middleton, K.A., Busch, A.L., Lundeberg, K., & Carlton, R.P. (2000). The intergenerational transmission of spouse abuse: A meta-analysis. *Journal of Marriage and Family*, 62, 640-654.

Temple, J. R., Shorey, R. C., Fite, P., Stuart, G. L., & Le, V. D. (2012). Substance Use as a Longitudinal Predictor of the Perpetration of Teen Dating Violence. *Journal of Youth and Adolescence*, 42(4), 596–606.

Vagi, K. J., Rothman, E. F., Latzman, N. E. Tharp, A. T., Hall, D. M. & Breiding, M. J. (2013). Beyond Correlates: A Review of Risk and Protective Factors for Adolescent Dating Violence Perpetration. *Journal of Youth Adolescence*, 42, 633–649.

Vučetić, A. (2016). Usporedba nasilja u mladenačkim vezama s obzirom na mjesto školovanja (Diplomski rad). Preuzeto 13.05.2020. s: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:158:970019>

Williams, O. (1989). Spouse abuse: Social learning, attribution and interventions. *Journal of Health and Social Policy*, 1(2), 91-107.

Internetske stranice:

Državni zavod za statistiku. Stanovništvo u najvećim gradovima i općinama, popis 2011. Pristupljeno 02.05. s: https://www.dzs.hr/Hrv/censuses/census2011/results/htm/H01_06_01/H01_06_01.html

Salebi, George. Psihologija ljubomore. Zavod za javno zdravstvo primorsko - goranske županije. Pristupljeno 29.04. s: <http://www.zzjzpgz.hr/nzl/21/ljubomora.htm>

Stanić, Ivica. Ljubav i nasilje u adolescentskim vezama. Zavod za javno zdravstvo primorsko - goranske županije. Pristupljeno 15.05. s: <http://www.zzjzpgz.hr/nzl/46/volim.htm>

WHO. Definition and typology of violence. Pristupljeno 30.04.2020. s: <https://www.who.int/violenceprevention/approach/definition/en/>

WHO (2012). Understanding and addressing violence against women. Pristupljeno 02.05. s: https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/77432/WHO_RHR_12.36_eng.pdf;jsessionid=DB9749705E5FE0B2B7D5044BBE08C5E7?sequence=1

Zakon o sudovima za mladež. Pristupljeno 05.03.2020. s <https://www.zakon.hr/z/180/Zakon-o-sudovima-za-mlade%C5%BE>

13. Prilog

13.1. Anketni upitnik

Poštovana / Poštovani,

hvala što ste odvojili vrijeme za sudjelovanje u ovome istraživanju. Studentica sam druge godine diplomskog studija sociologije na Hrvatskim studijima Sveučilišta u Zagrebu. Ova anketa dio je istraživanja u svrhu izrade diplomskog rada pod nazivom "Stavovi, percepcija i iskustva hrvatske mladeži s nasiljem u mladenačkim vezama", pod mentorstvom izv. prof. dr. sc. Irene Cajner Mraović. Anketom se ispituju stavovi, ali i iskustva nasilja u mladenačkim vezama te popratni osjećaji i misli. Svojim sudjelovanjem doprinijet ćete razumijevanju ovoga društvenog problema i pomoći u identificiranju zaštitnih čimbenika koji bi mogli biti učinkoviti u budućoj prevenciji takva ponašanja među mladima, kao posebno osjetljivom društvenom skupinom. Izravne koristi od sudjelovanja u ovome istraživanju za Vas nema, a eventualne neugodnosti popraćene su pojedinim intimnim i detaljnim pitanjima o ovoj osjetljivoj temi. Anketa je u potpunosti anonimna i odgovori se nikako ne mogu povezati s Vama, a ispunjavanje je dobrovoljno. Slobodni ste u bilo kojem trenutku preskočiti pitanje na koje ne želite odgovoriti ili u potpunosti odustati od sudjelovanja u ovome istraživanju. Molim Vas da iskreno i pažljivo odgovorite na pitanja.

Nastavkom potvrđujete da ste pročitali ovaj uvod i razumjeli svrhu i postupak istraživanja.

Još jednom hvala za Vaš vrijedan doprinos ovome istraživanju!

- 1. Spol:** a) Ženski b) Muški
- 2. Dob u godinama:** a) 14 – 15 b) 16 – 17 c) 18 – 21 d) 22 – 30
- 3. Koliko stanovnika ima mjesto u kojem živite?** Do 100 000 (Dubrovnik, Zadar, Pula, Karlovac, Varaždin, Sl. Brod...), b) 100 001 - 500 000 (Osijek, Split, Rijeka...), c) 500 001 - 1 000 000 (Zagreb)
- 4. Označite najviši stupanj obrazovanja koji ste završili:** a) Osnovna škola b) Srednja škola c) Preddiplomski studij d) Diplomski studij e) Ništa od navedenog
- 5. Koji je Vaš trenutni radni status?** a) Zaposlen/a, b) Nezaposlen/a, c) Učenik/ica, d) Student/ica, e) Ostalo

6. Koji od ponuđenih odgovora najbolje opisuje Vašu trenutačnu financijsku situaciju?

- a) Smatram da je moje financijsko stanje ispod prosjeka.
- b) Smatram da je moje financijsko stanje prosječno.
- c) Smatram da je moje financijsko stanje iznad prosjeka.

7. Postoji li povijest nasilja u Vašoj obitelji?

- a) Da
- b) Ne

8. Jeste li Vi bili izravna žrtva nasilja u Vašoj obitelji? a) Da b) Ne

9. Označite koliko ste često u zadnjih mjesec dana:

Konsumirali alkoholna pića: a) Nijednom, b) Jednom ili dvaput, c) Tri puta ili više

Konsumirali droge (uključujući marihuanu): a) Nijednom, b) Jednom ili dvaput, c) Tri puta ili više

10. Procijenite svoju razinu samopouzdanja:

Uopće nisam samopouzdan/a 1 – 2 – 3 – 4 – 5 U potpunosti sam samopouzdan/a

11. Jeste li trenutno u ljubavnoj vezi? a) Da b) Ne c) Imam partnera/icu ali ne izjašnjavamo se da smo u vezi d) Ostalo:

12. Koliko ste zadovoljni sadašnjom vezom?

a) U potpunosti nezadovoljan/na, b) Nezadovoljan/na, c) Zadovoljan/na, d) U potpunosti zadovoljan/na, e) Trenutno nisam u vezi, tj. nemam partnera/icu

13. Je li Vaš sadašnji partner/ica nasilan/na prema Vama?

14. S koliko ste ukupno osoba do sada bili u ljubavnoj vezi (uključujući i sadašnjeg/u partnera/icu ako ste trenutno u vezi)?

15. Označite s kime ste sve u krugu uže i šire obitelji razgovarali o problemu nasilja u mladenačkim vezama (moguće je označiti više odgovora):

a) Majka, b) otac, c) sestra, d) brat, e) baka, f) djed, g) sestrična, h) bratić, i) nisam razgovarao/la o tome ni s jednim članom obitelji

16. Jesu li Vam profesori ili gosti predavači u školi ikada govorili o problemu nasilja u mladenačkim vezama (kako ga prevenirati, kako reagirati na nasilje i sl.)?

a) Jesu, više puta, b) Jesu, jednom ili dvaput, c) Nisu nikada.

17. Poznajete li osobu koja je bila ili je trenutno u nasilnoj vezi?

a) Poznajem jednu osobu koja je trenutno ili je bila u nasilnoj vezi., b) Poznajem dvije ili više osoba koje su trenutno ili su bile u nasilnim vezama., c) Ne poznajem nikoga tko je trenutno žrtva ili je bio žrtva nasilja u vezi.

18. Ako nemate iskustva s nasiljem u ljubavnoj vezi, što mislite kako biste reagirali kada bi Vas partner/ica prvi put fizički napao/la (moguće je zaokružiti više odgovora):

- a) Odmah bih prekinuo/la vezu., b) Uzvratio/la bih udarac., c) Pozvao/la bih policiju., d) Pokušao/la bih razgovorom smiriti partnera/icu., e) Razgovarao/la bih s prijateljima/cama., f) Razgovarao/la bih s obitelji., g) Potražio/la bih telefonsku liniju za pomoć ili udrugu kojoj bih se mogao/la obratiti za savjet/pomoć., h) Pravio/la bih se da se ništa nije dogodilo., i) Ne bih se nikome povjerio/la o tome što se dogodilo., j) Prešao/la bih preko toga jer smatram da se svakome može dogoditi da naglo reagira u nekoj situaciji., k) Ostalo:

19. Prema Vašemu mišljenju, koji je najčešći razlog zbog kojeg žrtve ne prijavljuju nasilje u vezi?

- a) Zbog srama, b) Zbog straha od osвете partnera/ice, c) Zbog osjećaja krivnje (žrtve smatraju da su same krive za takvo ponašanje partnera), d) Negiranje doživljenog nasilja, e) Vjerovanje da će se partner/ica promijeniti, f) Neprepoznavanje doživljenog nasilja (vjerovanje da veza treba tako izgledati), g) Smatraju da nema smisla prijavljivati jer se ionako ništa neće promijeniti, h) Pretpostavljaju da im se neće vjerovati, i) Pretpostavljaju da ih se neće shvatiti ozbiljno, j) Zbog osjećaja bespomoćnosti, kao da ne postoji rješenje tog problema, k) Nedostatak podrške bliskih osoba, l) Ako ih je partner/ica psihički zlostavljao to je teško dokazati jer nema vidljivih dokaza, m) Ostalo:

20. Jeste li ikada bili nasilni prema svojem/joj partneru/ici?

- a) Da, bio/la sam nasilan/na prema bivšoj/em partneru/ici., b) Da, bio sam nasilan/na prema sadašnjoj/em partneru/ici., c) Da, bio/la sam nasilan/na i prema bivšoj/em i prema sadašnjoj/em partneru/ici., d) Nikada nisam bio/la nasilan/na prema partneru/ici., e) Ostalo:

21. Na sljedećem nizu tvrdnji označite u kojoj se mjeri slažete, odnosno ne slažete s navedenim:

	U potpunosti se ne slažem	Ne slažem se	Niti se slažem, niti se ne slažem	Slažem se	U potpunosti se slažem
Ljubomora je znak ljubavi.	1	2	3	4	5
Normalno je zapostaviti prijatelje kada si u ljubavnoj vezi.	1	2	3	4	5
Smatram da su žene i muškarci ravnopravni u okolini u kojoj živim.	1	2	3	4	5

Smatram da pravi muškarac treba biti dominantan u vezi.	1	2	3	4	5
Smatram da su žene emocionalno osjetljivije nego muškarci.	1	2	3	4	5
Žena bi trebala biti popustljiva prema svojem partneru.	1	2	3	4	5
Žene se najčešće dotjeruju kako bi privukle pozornost muškaraca.	1	2	3	4	5
Žene često prkose svojim partnerima i izazivaju ih.	1	2	3	4	5
Žene su najčešće krive za svađe u vezi.	1	2	3	4	5
Kada su uzrujani, muškarci reagiraju burnije i agresivnije nego što bi reagirale žene u istoj situaciji.	1	2	3	4	5
Upoznat/a sam s hrvatskim zakonom i stoga znam koja su moja prava i mogućnosti kada je u pitanju nasilje u ljubavnoj vezi.	1	2	3	4	5
Smatram da bi hrvatski zakon trebao biti stroži kada je u pitanju nasilje u ljubavnim vezama.	1	2	3	4	5
Znam kojim udrugama u RH se žrtva nasilja u vezi može obratiti za pomoć/zaštitu/savjet.	1	2	3	4	5
Smatram da u hrvatskoj javnosti postoji visoka svijest o problemu nasilja u ljubavnim vezama mladih.	1	2	3	4	5
Nadležne institucije dovoljno se posvećuju prevenciji i rješavanju problema nasilja u mladenačkim vezama.	1	2	3	4	5
Psihičko nasilje shvaća se jednako ozbiljno kao fizičko nasilje.	1	2	3	4	5
Opravdano je udariti partnera/icu ako te isti/a prevari s drugom osobom.	1	2	3	4	5
Partneru/ici bih prije oprostio/la udarac nego nevjeru (da me prevari s drugom osobom).	1	2	3	4	5
Ako partner/ica nešto brani svojem/oj partneru/ici to znači da ga/je voli i da ga/je time želi zaštititi.	1	2	3	4	5
Osobe koje ostaju u vezi s nasilnim partnerima slabog su karaktera i niskog samopoštovanja.	1	2	3	4	5
Osobe koje nisu odmah ostavile nasilne partnere same su si krive za sve što trpe.	1	2	3	4	5
Nasilnu vezu jednostavno je prekinuti.	1	2	3	4	5

Osobe koje su nasilne prema svojem/oj partneru/ici općenito su nasilne.	1	2	3	4	5
Silovanje partnera/ice u vezi ili braku je moguće.	1	2	3	4	5

22. Koliko često se ponašate prema partneru/ici na sljedeći način:

	Nikada	Vrlo rijetko	Povremeno	Često
Svađate se s partnerom/icom.	1	2	3	4
Vrijeđate partnera/icu	1	2	3	4
Ismijavate partnera/icu	1	2	3	4
Provjeravate gdje vam je partner/ica	1	2	3	4
Fizički ozljeđujete partnera/icu	1	2	3	4
Ponašate se ljubomorno	1	2	3	4
Ucjenjujete partnera/icu kako biste dobili nešto što želite	1	2	3	4
Prijetite partneru/ici	1	2	3	4
Strahujete da će Vas partner/ica prevariti s drugom osobom	1	2	3	4

23. Jeste li bili žrtva partnerskog nasilja u ljubavnoj vezi?

- Da, moj/a sadašnji/a partner/ica nasilan/na je prema meni.
- Da, moj/a bivši/a partner/ica bio/la je nasilan/na prema meni.
- Da, i bivši i sadašnji partner/ica bili su nasilni prema meni.
- Nikad nisam bio/la žrtva nasilja u ljubavnoj vezi
- Ostalo:

Ako nikada niste bili žrtvom nasilja u ljubavnoj vezi, možete preskočiti sljedeća pitanja, budući da se ista odnose na osobna iskustva nasilja u ljubavnoj vezi. Na kraju upitnika kliknite "submit" ili "podnošenje odgovora". Ako imate iskustva s nasiljem u vezi, ljubazno vas molim da nastavite ispunjavati upitnik. Najljepša hvala!

24. Dob u godinama:

- 14 – 15, b) 16 – 17, c) 18 – 21, d) 22 – 30

25. Spol:

- Ženski, b) Muški

26. Ukoliko ste bili žrtva partnerskog nasilja, označite koji(e) ste oblik(e) nasilja trpili od partnera/ice:

- a) Fizičko nasilje (udarci, davljenje, naguravanje i sl.)
- b) Psihičko i emocionalno nasilje (vrijeđanje, ponižavanje, klevetanje, zabrane, praćenje, nadziranje, naređivanje i sl.)
- c) Seksualno nasilje (prisiljavanje na intimne odnose)
- d) Ekonomsko nasilje (zabrana i kontroliranje potrošnje vlastitog ili zajedničkog novca, financijsko iskorištavanje, sprječavanje partnera/ice da se zaposli i sl.)
- e) Ostalo:

27. Ukoliko ste bili žrtva partnerskog nasilja, označite kome ste se prvo obratili za savjet/pomoć:

- a) Roditeljima, b) Sestri/bratu, c) Sestrični/bratiću, d) Prijatelju/prijateljici, e) Profesoru/profesorici, f) Policiji, g) Profesoru/ici, h) Nikome, i) Ostalo:

28. Jeste li ikada prijavili policiji nasilnog/u partnera/icu?

- a) Jesam, b) Nisam

29. Ako nikada niste nasilnu/og partnera/icu prijavili policiji - koji je razlog tome?

- a) Nepovjerenje u policiju, b) Sram/neugoda, c) Zbog pretpostavke da Vas policija neće shvatiti dovoljno ozbiljno, d) Zbog pretpostavke da Vam policija neće moći pomoći, e) Zbog straha da će Vam se partner/ica jednog dana osvetiti zbog prijave, f) Niste imali ničiju podršku, g) Ostalo:

30. Ako više niste u vezi s nasilnim/om partnerom/icom, ukratko opišite kako je došlo do prekida veze:

31. Koliko ste imali godina kada ste prvi put doživjeli nasilje od strane partnera/ice u ljubavnoj vezi?

32. Ako niste odmah prekinuli nasilnu vezu, označite tvrdnju/e koja/e najbolje objašnjava/ju razlog Vašeg ostanka u nasilnoj vezi:

- a) Vjerovao/la sam da će se partner/ica promijeniti., b) Partner/ica me molio da ga/ju ne ostavljam., c) Partner/ica mi je prijetio da će se ubiti ako ga/ju ostavim., d) Bio/la sam jako zaljubljen/a pa unatoč svemu nisam htio/htjela prekidati vezu., e) Mislio/la sam da neću moći naći drugu/og partnera/icu., f) Htio/htjela sam prekinuti nasilnu vezu, ali partner/ica mi je prijetio pa se nisam usudio/la., g) Prekinuo/la sam vezu odmah nakon prvog agresivnog ispada partnera/ice., h) Ostalo:

33. Ako ste bili žrtva fizičkog nasilja u ljubavnoj vezi, označite kako ste reagirali na prvo takvo nasilje (moguće je zaokružiti više odgovora):

- a) Uzvratilo/la sam fizičkom silom., b) Pokušao/la sam razgovorom smiriti partnera/icu., c) Pozvao/la sam policiju., d) Odmah sam prekinuo/la vezu., e) Razgovarao/la sam s

prijateljima/cama., f) Razgovarao/la sam s obitelji., g) Potražio/la sam telefonsku liniju za pomoć ili udrugu kojoj bih se mogao/la obratiti za savjet/pomoć., h) Pravio/la sam se da se ništa nije dogodilo., i) Prešao/la sam preko toga jer sam smatrao/la da se svakome može dogoditi da naglo reagira u nekoj situaciji., j) Ostalo:

34. Ako ste bili žrtva nasilja u vezi dok ste pohađali školu, jeste li potražili pomoć u školi od profesora, pedagoga ili nekog drugog?

a) Jesam, obratio/la sam se djelatniku/ici škole za pomoć/savjet (npr. profesoru, pedagogu...), b) Razmišljao/la sam o tome, ali smatrao/la sam da mi ne bi mogli pomoći., c) Razmišljao/la sam o tome, ali nisam imao/la dovoljno povjerenja ni u jednog djelatnika škole., d) Nisam jer sam se bojao/la da ne kažu mojim roditeljima., e) Nisam jer mi je bilo neugodno pričati o tome., f) Nisam uopće razmišljao/la da potražim pomoć/savjet u školi., g) Ostalo:

35. Kada biste se ponovno našli u ulozi žrtve nasilja od strane partnera/ice, kako biste sada reagirali (moguće je označiti više odgovora):

a) Uzvratio/la., b) Pokušao/la bih razgovorom smiriti partnera/icu., c) Pozvao/la bih policiju., d) Odmah bih prekinuo/la vezu., e) Razgovarao/la bih s prijateljima/cama., f) Razgovarao/la bih s obitelji., g) Potražio/la bih telefonsku liniju za pomoć ili udrugu kojoj bih se mogao/la obratiti za savjet/pomoć., h) Pravio/la bih se da se ništa nije dogodilo., i) Prešao/la bih preko toga jer smatram da se svakome može dogoditi da naglo reagira u nekoj situaciji., j) Ostalo:

36. Jeste li ikada zatražili stručnu psihološku ili psihijatrijsku pomoć zbog nasilja u vezi koje ste doživjeli?

a) Da, b) Ne

37. Sljedeći niz tvrdnji odnosi se na iskustva nasilja u romantičnim vezama. Označite stupanj u kojem se slažete, odnosno ne slažete, s navedenim:

	Nikada	Vrlo rijetko	Povremeno	Često
Partner/ica je bio/la ljubomoran/na.	1	2	3	4
Branio/la mi je druženje s osobama suprotnog spola.	1	2	3	4
Smetalo bi mu/joj kada sam komunicirao/la s kolegama suprotnog spola iz škole/s faksa/s posla.	1	2	3	4
Branio/la mi je izlaske na određena mjesta bez njegove/njezine prisutnosti.	1	2	3	4

Branio/la mi je noćne izlaske bez njegove/njezine prisutnosti.	1	2	3	4
Ponašao/la se posesivno, kao da mi je vlasnik/ica.	1	2	3	4
Naljutio/la bi se ako bih negdje otišao/la, a da mu/joj se prethodno nisam javio/la.	1	2	3	4
Ucjenjivao/la me kako bi dobio/la što želi.	1	2	3	4
Branio/la mi je oblačenje određene odjeće.	1	2	3	4
Provjeravao/la mi je poruke na mobitelu.	1	2	3	4
Nametao/la mi je svoje stavove i uvjerenja.	1	2	3	4
Podcjenjivao/la je moje prijatelje/ice.	1	2	3	4
Omalovažavao/la me pred drugima.	1	2	3	4
Vrijeđao/la me.	1	2	3	4
Vikao/la je na mene.	1	2	3	4
U naletu bijesa uništavao/la bi moje stvari.	1	2	3	4
Prisiljavao/la me na seksualne odnose i onda kada ja to nisam htio/htjela.	1	2	3	4
Prijetio/la mi je smrću.	1	2	3	4
Prijetio/la je da će se ubiti ako ga/ju ostavim.	1	2	3	4
Krivnju za probleme u našoj vezi svaljivao/la je na mene.	1	2	3	4
Uvijek je nalazio/la izgovore za svoja nasilna ponašanja.	1	2	3	4
Bio/la je nasilan/la i prema drugima.	1	2	3	4
Konzumirao/la je alkohol.	1	2	3	4
Konzumirao/la je droge.	1	2	3	4
Pod utjecajem alkohola ponašao/la bi se agresivnije nego inače.	1	2	3	4
Prešutio/la bih nešto što sam htio/htjela reći ako bih pomislio/la da bi ga/je to moglo uzrujati.	1	2	3	4
Nastojao/la sam različitim objašnjenjima drugima opravdati ponašanje moje/g partnera/ice.	1	2	3	4
Osjećao/la sam sram pred drugima zbog ponašanja mog/moje partnera/ice.	1	2	3	4
Uvjeravao/la me da će se promijeniti nabolje.	1	2	3	4
Nadao/la sam se da će se promijeniti nabolje.	1	2	3	4

Bojao/la sam se svog/je partnera/ice	1	2	3	4
Razmišljao/la sam o samoubojstvu.	1	2	3	4

38. Na sljedeći niz tvrdnji odgovorite s da ili ne:

Roditelji mog/je partnera/ice znali su da se nasilno odnosi prema meni.	Ne	Da
Roditelji mog/je partnera/ice nastojali su opravdati njegovo/njezino nasilno ponašanje.	Ne	Da
Moji roditelji znali su da se moj/a partner/ica nasilno odnosi prema meni.	Ne	Da
Moji roditelji savjetovali su mi da prekinem nasilnu vezu.	Ne	Da
Kada sam odlučio/la prekinuti nasilnu vezu, bojao/la sam se kako će partner/ica reagirati na moju odluku.	Ne	Da
Nakon što sam prekinuo/la vezu, partner/ica me pokušavao nagovoriti da ponovno budemo zajedno.	Ne	Da
Nakon što sam prekinuo/la vezu, partner/ica mi je prijetio/la da mu/joj se moram vratiti.	Ne	Da
Nakon prekida s nasilnim/om partnerom/icom bojao/la sam se novih ljubavnih veza.	Ne	Da

39. Komentar

Ovdje možete napisati svoje komentare, razmišljanja i sl.

Puno hvala na vremenu koje ste odvojili za ispunjavanje ovoga upitnika!